

Град за равноправност

Conseil des Communes
et Régions d'Europe

Council of European
Municipalities and Regions

Публикација је штампана
уз финансијску подршку
Европске уније.

Ова публикација је издата у оквиру регионалног пројекта
“Промоција Европске повеље о равноправности жена и мушкараца
на локалном нивоу” који спроводи пет партнерских удружења:
Удружење Феномена из Краљева, Србија, као организација која управља пројектом
Анима - Центар за женско и мировно образовање из Котора, Црна Гора
Агенција локалне демократије, Мостар, Босна и Херцеговина
Центар локалне демократије ЛДА из Ниша, Србија
Фондација Kvinna till Kvinna из Стокхолма, Шведска,
у улози међународног партнера

Пројекат је финансијски подржала Европска унија.
Ставови изражени у овој публикацији не одражавају
нужно и ставове Европске комисије.

Пројекат подржавају и Фондација KVINNA TILL KVINNA,
и Асоцијација TAVOLO TRENINO CON I BALCANI.

ГРАД ЗА РАВНОПРАВНОСТ

Наслов издања на енглеском језику -
THE TOWN FOR EQUALITY

Приручник је саставило

Вијеће европских општина и регија (CEMR) -
©Council of European Municipalities and Regions (CEMR)

Удружење које издаје публикацију у Босни и Херцеговини
Агенција локалне демократије, Мостар

Преводитељица

Елма Бачевић

Штампа: Рижа, Краљево, 2012.

Тираж: 33 примјерака

ISBN: 978-9958-574-00-9

Град за равноправност

Методологија и
добре праксе
једнаких
могућности за жене
и мушкарце

Европска комисија - ГД Запошљавање и социјална заштита

уз подршку Европске уније - V Европски програм за једнаке могућности (2001-2005)

Ријеч председнице

Вићента Бош Паленка

Председница ЦЕМР Одбора жена изабраних
представница локалних и регионалних власти

Крајем 1970-их, жене које су изабране на локалном нивоу, у оквиру Савјета европских општина и регија, осјетиле су потребу да формирају форум за састајања и дијалог. Постојећи одбор жена изабраних на локалном и регионалном нивоу оформљен је 1991.

Изузетно смо захвалне/и зачетницама/има које/и су, у оквиру Организације чији је циљ да европску идеју што више приближи грађанкама/има унутар наших градова и села, подигле/и свијест унутар ЦЕМР-а, али, такође, и у оквиру државних и европских институција, по питању равноправности у локалним и регионалним органима одлучивања. Чланице/ови постојећег одбора покренуле/и су процес разматрања улоге наших градова и региона у стварању праведнијег друштва.

Конференције у Пизи (1983), Сантјагу де Компостели (1986), Антверпену (1988) и Хајделбергу (1992) показале су рјешеност да се ово питање уведе у активности организације. На петој конференцији изабраних жена, одржаној у Даблину 1995, на којој је учествовало више од 500 изабраних жена из читаве Европе, одређеност према равноправној демократији била је потврђена чак и када су расположива средства за постизање такве демократије (охрабривање или законодавство) била различита. Ове жене су онда морале да приволе све изабране представнице/ке у оквиру ЦЕМР да узму у обзир питање равноправности. То су постигле на 20. Генералној скупштини ЦЕМР-а у Солуну 1996.

Одбор је настојао да промовише идеју равноправности у изабраним скупштинама. Број изабраних жена порастао је током посљедњих тридесет година, како у локалним

скупштинама, тако и у скупштинама на државном нивоу. Међутим, жене не остају у мањини само у локалним вијећима, већ их, такође, веома ријетко има на позицијама са високом одговорношћу на локалном нивоу. У оквиру пројекта који је суфинансирала Европска унија између 1996. и 1999. године, ЦЕМР Одбор жена изабраних представница локалних и регионалних власти подстакао је државе и политичке партије да предложе више жена за локалне изборе. Кроз конституисање мреже изабраних жена широм Европе Одбор је покренуо промјене у локалним политикама у корист равноправности жена и мушкараца.

Пројекат Одбора, одабран од стране комисије за 2004., у оквиру петог акционог програма заједница за равноправност жена и мушкараца био је посебно амбициозан. Циљ овог пројекта, преко ЦЕМР националних асоцијација и пројектних партнера, био је да се састави приказ града у коме су сви облици дискриминације искоријењени. Ми смо то назвали виртуални град, зато што у овом тренутку такав град не постоји.

Упркос веома кратким роковима за реализацију пројекта, резултати су изванредни. Овај пројекат је омогућио организацију неколико семинара и састанака изабраних жена и мушкараца, државних службеница/ка, као и актерки/а цивилног друштва које/и спроводе политику равноправности кроз активности у различитим пољима, и које/и су почели са интеграцијом родне димензије у локални живот.

Овај документ, који је резултат нашег рада и истраживања, има намјеру да помогне актеркама/има на локалном нивоу да свој град трансформишу у модел града за равноправност. Ово је значајан демократски и правни изазов за развој наших друштава.

Увод

Џереми Смит

Генерални секретар ЦЕМР-а

Локална управа има виталну улогу у свакодневном животу становница/ка града. Она има значајан утицај на жене, које чине већину популације.

Током посљедње двије деценије, Савјет европских општина и регија охрабривао је учешће жена у локалном политичком животу јер на тај начин жене могу активно да учествују у доношењу одлука по питањима која се тичу организације њихових живота.

Какав би требало да буде град који узима у обзир потребе жена у свакодневном животу? Какву политику би требало да спроводи? Ово су питања на која ЦЕМР жели да одговори покушавајући да створи „виртуални град за равноправност“ кроз пројекат подржан од стране Европске комисије у оквиру петог акционог програма заједнице за једнаке могућности жена и мушкараца, чији је приоритет 2004. био „учешће у одлучивању“.

Жене, изабране представнице локалних и регионалних власти, стручњакиње/ци у области једнаких могућности из градова и локалне управе у различитим европским земљама, службенице/и одговорне/и за ЦЕМР националне асоцијације, представнице/и других европских организација и универзитетске/и професорице/и учествовале/и су у овом разматрању на семинарима и конференцијама који су били организовани у оквиру Пројекта.

Публикација коју вас позивамо да откријете је плод овог заједничког рада. Публикација је сачињена из два дијела.

Први дио је преглед улоге и потреба жена у граду: у погледу њиховог учешћа у одлучивању, у механизмима доношења одлука и различитим политикама које су у локалној надлежности.

Учинило нам се корисним да у овом прегледу наведемо примјере добрих искустава примијењених у неколико европских градова, за које се надамо да ће бити инспирација за друге градове. Врло је могуће да листа градова узетих као примјер није исцрпљена. Стога вас позивамо да нас обавијестите о другим добрим искуствима које сте покренуле/и или за које знате. Вољели бисмо да обогатимо нашу базу података и учинимо је доступном преко ЦЕМР вебсајта (www.ccre.org).

Други дио публикације садржи методологију коју смо развили на основу приказа. Овом методологијом желимо да, европским градовима и општинама, као и другим нивоима локалних и регионалних европских власти, учинимо доступним инструмент за примјену политика које узимају у обзир потребе жена и њихову улогу у свакодневном животу наших друштава.

Наша жеља је да ова публикација буде прави инструмент за све изабране представнице и жене које су изабране на локалном и регионалном нивоу и стручњаке/иње на овом пољу, и да подстиче политике којима је циљ олакшавање свакодневног живота наших грађанки.

Желим да се захвалим Европској комисији која је, финансијском подршком, омогућила реализацију овог пројекта: осмишљавање виртуалног града за равноправност.

Желимо да захвалимо Европској комисији на прихватању суфинансирања пројекта „Равноправност у европским градовима“ и ове публикације, која је његов суштински резултат.

Такође, желимо да захвалимо националним асоцијацијама, пројектним партнерима, градовима и локалним и регионалним властима који су допринијели изради ове публикације дајући нам примјере добрих пракси.

Ова публикација не би изашла на свјетло дана без доприноса који су дале/и:

- Франсоа ГАСПАР, стручњакиња CEDAW Одбора Уједињених нација, ауторица првог дијела књиге;
- Гилерм ЏОНСТОН, за истраживање о добрим праксама;
- Одри ЈАНГ и Сју ЏОНСОН, за њихов допринос у другом дијелу књиге;
- Марсел ПЕЈР, за корекцију текстова;
- Фулвиа КУЂИНИ, за италијански превод;
- Хајди МАРТЕНС, за њемачки превод;
- Фелипе ВИЛЕЛА, за шпански превод;
- Пени ЈИМ, за енглески превод;
- Све/и запослене/и у ЦЕМР Генералном секретаријату, а посебно Изабел АРЧИ, Доминик АРЕСТАТ, Томас КЕТЕРМОЛ, Кристоф ШЕЛЛОУ, Корин ДОЛИ, Патрицио ФЛОРИЛИ, Сесил ГРАУВОГЛ, Валери СОЛЕ и Вики НАКИС.

Одговорна за публикацију: Сандра ЦЕЦИАРИНИ, задужена за политике у Генералном секретаријату, шефица пројекта „Равноправност у европским градовима“.

[Партнери пројекта]

- **Њемачка / Град Франкфурт на Мајни, Frauenreferat**

Walter-Kolb Straße 9-11, 60594 Frankfurt am Main (Deutschland)

Тел.: +49 69 212 36362 - Факс: +49 69 212 30727

Веб-сајт: <http://www.frankfurt.de>

- **Њемачка / Њемачки сектор ЦЕМР-а (РГРЕ)**

Lindenallee 13-17, 50968 Köln (Deutschland)

Тел.: +49 221 3771 310 - Факс: +49 221 3771 150

Веб-сајт: <http://www.rgre.de>

- **Белгија / Унија белгијских градова и општина (УВЦБ)**

Rue d'Arlon 53, 1040 Bruxelles (Belgium)

Тел.: +32 2 233 20 01 - Факс: +32 2 231 15 23

Веб-сајт: <http://www.uvcb-vbsg.de>

- **Шпанија / Шпанска Федерација општина и покрајина (ФЕМП)**

Calle del Nuncio 8, 28005 Madrid (Spain)

Тел.: +34 91 364 37 00 - Факс: +34 91 366 72 78

Веб-сајт: <http://www.femp.es>

- **Шпанија / Баскијска Асоцијација општина (ЕУДЕЛ)**

Plaza del Ensanche nº 5, 48009 Bilbao (Spain)

Тел.: +34 94 423 15 00 - Факс: +34 94 423 72 20

Веб-сајт: www.eudel.net

- **Шпанија / Општина Картагина**

C/Sor Francisca Armendáriz 6, Edificio Administrativo del Ayuntamiento, 30202 Cartagena (Spain)

Тел.: +34 968 528 051 - Факс : +34 968 501 690

Веб-сајт: <http://www.ayto-cartagena.es>

- **Финска / Асоцијација финских локалних и регионалних власти (АФЛРА)**

Toinen linja 14, 000530 Helsinki (Finland)

Тел.: +358 9 7711 - Факс: +358 9 771 2726

Веб-сајт: <http://www.kunnat.net>

- **Француска / Француска Асоцијација ЦЕМР (АФЦЦРЕ)**

30 rue d'Alsace-Lorraine, 45000 Orléans (France)

Тел.: +33 2 38 77 83 83 - Факс: +33 2 38 77 21 03

Веб-сајт: <http://www.afccre.asso.fr>

- **Француска / Град Сен Жан де ла Руел**

Rue Charles Beauhaire, 45140 Saint Jean de la Ruelle (France)

Тел.: +33 2 38 79 33 00 - Факс: +33 2 38 79 33 62

Веб-сајт: www.ville-saintjeandelaruelle.fr

- **Грчка / Централна Унија општина и заједница**

8 Akadimias & Genadiou, 106 78 Athens (Greece)

Тел.: +30 210 38 99 646 - Факс: +30 210 38 20 807

Веб-сајт: <http://www.kedke.gr>

- **Италија / Италијанска Асоцијација ЦЕМР (АИЦЦРЕ)**

Piazza di Trevi 86, 00187 Roma (Italy)

Тел.: +39 06 699 404 61 - Факс: +39 06 679 32 75

Веб-сајт: <http://www.aiccre.it>

- **Италија / Федерација Тоскане АИЦЦРЕ**

Piazza San Lorenzo 5, 50123 Firenze (Italy)

Тел.: +39 055 238 78 21 / 23 - Факс: +39 055 238 78 24

- **Луксембург / Асоцијација луксембуршких градова и општина (СУВИЦОЛ)**

3 rue Guido Oppenheim, 2263 Luxembourg (Luxembourg)

Тел.: +352 44 36 58-1 - Факс: +352 45 30 15

Веб-сајт: <http://www.syvicol.lu>

- **Уједињено Краљевство / Међународни биро локалне управе (ЛГИБ)**

Зграда локалне управе, Smith Square, London SW1 3HZ (Велика Британија)

Тел.: +44 20 7664 3100 - Факс: +44 20 7664 3128

Веб-сајт: <http://www.lgib.gov.uk>

- **Шведска / Шведска асоцијација локалних власти (САЛА)**

Hornsgatan 20, 118 82 Stockholm (Sweden)

Тел.: +46 8 452 79 29 - Факс: +46 8 452 79 23

Веб-сајт: <http://www.svekom.se>

- **Савјет европских општина и регија, Генерални секретаријат**

15 rue de Richelieu, 75001 Paris (France)

Тел.: +33 1 44 50 59 59 - Факс: +33 1 44 50 59 60

Веб-сајт: <http://www.ccre.org>

[Резиме]

Увод	10
1. Једнакост у одлучивању на локалном нивоу	13
1.1. У оквиру изабране скупштине.....	13
1.2. У оквиру локалног извршног органа и структура изнад општинског нивоа	15
1.3. У оквиру локалних одбора и савјетодавних вијећа	16
1.4. У оквиру општинске управе.....	17
2. Механизми и инструменти у служби равноправности	19
2.1. Општинско вијеће осјетљиво за питања сполова.....	19
2.2. Општинска управа активирана и едукована у погледу сполне равноправности	19
2.3. Статистички подаци рашчлањени по полу.....	21
2.4. Буџет: инструмент за анализирање и кориговање неједнакости	22
2.5. Систем за информисање јавности о политикама увођења равноправности сполова.....	23
2.6. Подизање свијести младих о питањима равноправности жена и мушкараца	24
2.7. Стални дијалог са цивилним друштвом	25
2.8. План за равноправност	26
3. Узимање равноправности у обзир у свим областима општинског дјеловања	29
3.1. Кориштење вријемена узето у обзир при организацији општинских активности.....	29
3.2. Организација, просторно планирање, градски превоз и становање	31
3.3. Образовање и обука	34
3.4. Интеграција мањина	35
3.5. Стара лица у општинама	36
3.6. Запосленост	36
3.7. Безбједност и борба против свих облика насиља.....	38
3.8. Здравље	39
3.9. Култура и симболично присуство у урбаном окружењу	40
3.10. Спорт.....	41
3.11. Односи међу општинама и питања спола.....	41
Прилози	43
1. Други примјери најбољих пракси: корисни сајтови	43
2. Жене и одлучивање на локалном и државном нивоу у земљама чланицама ЦЕМР	48
3. Списак учесница/ка састанака у оквиру Пројекта	49

УВОД

Франсоа Гаспар

Град равноправности? Данас, такав град може да буде само виртуалан. У скоро свим друштвима, жене су дуго биле ограничене на област кућних послова, док су искључиво мушкарци уживали приступ јавним областима живота. Улоге, функције, као и права, били су различити према сполу, чињеница која још увијек важи, чак и данас. Градови, и по својој инфраструктури, као и по својој организацији и функционисању, су одраз историје, традиција и истрајности подјеле задужења према сполу. Ако је улога државе од суштинске важности за успостављање равноправности сполова, онда је улога градова од исте толике важности.

Идеја равноправности жена и мушкараца, записана у тексту закона, била је резултат дуге борбе у којој су институције изнад државног нивоа одиграле одлучујућу улогу. 1945. године Декларацијом из Сан Франциска, којом су створене Уједињене нације, утврђен је принцип неразликовања према сполу. Глобалне конференције о женама, организоване од стране УН од 1975. године допринијеле су активирању међународне свијести у том погледу. Владе су се на то обавезале, што су помно пратила удружења цивилног друштва. Ови састанци на највишем нивоу су у значајној мјери узроковали развијање закона. У већини држава, посебно од свјетске конференције у Пекингу 1995., уведени су државни механизми (министарке/и задужени за права жена, специјализоване управе), као и одбори у оквиру државних парламената посебно задужени за питања равноправности.

Европска унија је допринијела равноправности сполова. Римски уговори садрже заправо само један члан (119) који се односи на равноправност и то само на једнаку плату за жене и мушкарце. На основу овог члана, усвојене су уредбе и Европски

суд правде изградио је важан законски орган. Унутар Европске комисије основан је механизам средином 1970-их.

Године 1979. Европски парламент, од тада биран општим правом гласа, такође је добио одбор специјализован за права жена. Даљим уговорима који су проширили Заједницу и створили Унију, која тренутно окупља 25 земаља, концепт равноправности сполова је потврђен и поље дјеловања заједнице у овом домену је проширено. Била је уведена идеја о интеграцији равноправности у све политике Заједнице.

Међутим, доскоро, локална димензија није, или је тек врло мало, била узета у обзир у међународним обавезивањима држава и у уговорима. Чинило се да би државни закон и политике требало да буду довољни за укидање сполне дискриминације. Ипак, знамо да децентрализоване власти имају главну улогу у овој сложеној ствари. Ова улога је све важнија, будући да смо тренутно свједокиње/ци, посебно у Европи, покрета децентрализације који тежи да додијели већа овлаштења локалним и регионалним властима.

Од почетка 1980-их, жене изабране представнице на локалном и регионалном нивоу започеле су дискусије и акције које се тичу положаја жена у граду. Ова дискусија проистиче из схватања да су жене још увијек ријеткост у скупштинама општина: зашто их је било тако мало у овим органима? Како би ова неједнакост могла да се исправи

Прва Европска конференција жена изабраних представница на локалном и регионалном нивоу била је организована од стране ЦЕМР-а 1983., а домаћин је био град Пиза - чија је градоначелница била Фауста Ђани Кеђини, оснивачица ЦЕМР покрета изабраних жена, и уз подршку Информационог

Завршна конференција пројекта „Равноправност у европским градовима“, Брисел, Европски парламент, фебруар 2005.

одјељења за жене Европске комисије, коју је онда предводила Фауста Десхормес, радећи у великој мјери у име жена Европе. Након тога су биле организоване многе конференције, укључујући главну конференцију у Даблину 1995. У оквиру Савјета европских општина и региона, жене изабране представнице тада су покренуле дебату на тему „Жене, политика и демократија“.

Женски огранак Међународне Уније локалних власти (ИУЛА) је, присуствујући Специјалној сесији Генералне скупштине УН, тзв. Пекинг +5, преко својих регионалних делегација (у Европи, ЦЕМР), убиједио државе да у завршни текст конференције укључе позивање на потребу за учешћем жена у одлучивању на локалном нивоу.

Уз подршку Европске комисије, ЦЕМР Одбор жена изабраних представница локалних и регионалних власти је допринио, у

оквиру 4. Средњорочног програма акција заједнице о једнаким могућностима за жене и мушкарце, ширењу најбољих пракси које промовишу једнаке могућности у градовима. Семинари који су одржани у различитим европским земљама између 1996. и 1999. омогућили су стварање мреже жена изабраних на локалном нивоу. Они су подigli свијест жена, као и политичких партија и влада, о значају већег учешћа жена у локалним изабраним органима и о улози локалних изабраних органа у стварању града погоднијег за све грађане и грађанке.

Пројекат ЦЕМР, изабран од стране Европске комисије као дио 5. програма једнаких могућности за 2004. године, омогућио је наставак и даљи развој ових акција које су у складу са давањем већег значаја равноправности, трагањем за добрим начином управљања и развојем демократије. Више се није радило само о питању усредсређивања на учешће жена у

погледу броја у локалним скупштинама, иако је ово питање још увијек актуелно, већ и о покретању нове теме: како можемо интегрисати оно што се данас зове увођење сполно осјетљивих политика у све политике на градском нивоу? Тек средином 1990-их концепт увођења сполно осјетљивих политика (мејнстриминг), тј. укључивање сполне перспективе у све политике, био је изложен у теорији и стављен у фокус многих дебата у организацијама изнад државног нивоа. Равноправност по закону се, према томе, показала недовољном. У пракси су се неједнакости задржале. Дакле, било је неопходно узети у обзир посљедице сваке одлуке у свим јавним политикама, на свим нивоима, постављајући питање: какав је њен утицај на сваки спол појединачно?

Широм свијета, жене су и даље жртве дискриминације. У Европи, дискриминација која је била уписана у законе је знатно смањена. Упркос томе, неравноправност наставља да постоји у стварности. У овом документу фокусирали смо се на двије димензије које су друштвени покрети и академска истраживања из посљедњих неколико деценија изнијели на видјело. Прва димензија се тиче чињенице да, и у теорији и у политичкој пракси, Жена и Мушкарац нису виђени као такви, већ се посматрају у смислу личне различитости. Према томе, не говори се о једној Жени у граду, већ о женама. Бити женског рода само повећава дискриминацију са којом се суочавају разне категорије становништва у односу на друштвену ситуацију, године, инвалидитет, припадност етничкој мањини, национално поријекло или сексуалну оријентацију. Ова различитост мора, стога, бити узета у обзир приликом нацрта политика. Друга димензија, то јест спол, мора бити присутна у стварању више балансираног града и друштва. Свака локална политика мора да обрати посебну пажњу на неједнакости у којима су жртве

углавном жене, како би те неједнакости искоријенили. Међутим, посебна пажња такође мора бити посвећена чињеници да се ове промјене тичу и мушкараца. Права промјена, која захтијева де факто равноправност, тиче се оба спола и њихових међусобних односа, како у јавној, тако и у приватној сфери.

Град равноправности, као и његове карактеристике описане овдје, није производ маште. То је синтеза локалних политика које промовишу равноправност. Анкета коју је спровео ЦЕМР у периоду између децембра 2003. и децембра 2004. показује да, у многим европским градовима, политике које узимају у обзир кориговање дискриминација, директних и индиректних, са којима се жене суочавају заиста постоје. Ипак, ове политике се често само дјелимично примјењују, пошто су расположиви људски и финансијски ресурси често недовољни, а праћење процеса или не постоји или је веома ограничено. Виртуални град равноправности би престао да се сматра чистом утопијом онда када би се све политике овдје сакупљене примијениле на трајној бази, у једном граду.

На крају нашег истраживања и семинара одржаних током овог пројекта, вјерујемо да три услова морају бити испуњена да би се изградио град равноправности. Избалансирано учешће жена и мушкараца у одлучивању је суштински елемент за боље управљање, и на општинском и на државном нивоу. Наше истраживање показује да је то оствариво једино уколико постоје инструменти и механизми, упоредо са узајамно повезаним људским и финансијским средствима, за обезбјеђивање његовог успјешног увођења и праћења. Још један циљ, који је теже конципирати и примијенити, мора бити додат горе наведеним циљевима: увођење сполно осјетљивих политика у све локалне политике.

Једнакост у одлучивању на локалном нивоу

Учешће жена у одлучивању је испрва било мјерено њиховим бројем у државним парламентима. Не постоји глобални, нити чак европски, центар за праћење сполне равноправности у одлучивању на локалном нивоу. Иако је истина да је сакупљање таквих података и ажурирање теже на локалном нивоу него на државном, то није немогућ подухват. Ова врста статистике је од суштинске важности у спровођењу анализе неједнакости и у размишљању о средствима за њихово кориговање. Неке државе су у скорије вријеме поправиле своје статистичке сполно рашчлањене податке укључујући локални ниво. Организације изабраних представница, чланице ЦЕМР-а, су такође допринијеле овом попису. Овај документ доприноси давањем линка до корисних база података. (види прилоге).

Међутим, број жена у изабраним вијећима не гарантује њихово право учешће у општинском одлучивању. И даље је неопходно поштовати потребу за сполним балансом у општинским извршним органима, савјетодавним органима и управама. Поврх тога, док је заступљеност оба сполна неопходна, она није увијек сама по себи довољна. Жене, чије се друштвене околности разликују од оних у којима живе мушкарци, још увијек се често суочавају са потешкоћама у испуњавању свог мандата, што је последица чињенице да их притискају кућни послови, а које нико други не обавља, као и још већих потешкоћа при уласку у социјалне кругове..

1.1. У ОКВИРУ ИЗАБРАНЕ СКУПШТИНЕ

Анкета ЦЕМР-а из 1999. године је открила да је, у петнаест земаља Европске уније, једна од пет изабраних представника/ца била жена. У то вријеме, проценат жена у свим локалним вијећима је био укупно више од 40% у Шведској, али је једва

достигао 4% у Грчкој. Подаци који су нама на располагању за 2004., сада прикупљени за 25 земаља у Европи, показују да жене у изабраним вијећима у просјеку остају у мањем броју него мушкарци. Значајан развитак је међутим постигнут посљедњих година.

1.1.1. Без законске обавезе да тако ураде, политичке партије или партијске коалиције поштују једнакост у погледу кандидатура на локалним изборима или намећу квоте.

Квоте за кандидатуре уведене од стране политичких партија.

Почевши од 1970-их, политичке партије у нордијским државама (и касније у Њемачкој) су одлучиле да уведу минимални проценат за сваки спол на кандидатским листама за изборе на свим нивоима. Партије у свим земљама Европске уније су сада чврсто обећале да поштују квоте или чак и једнакост за кандидатуре. Ове мјере су резултирале тиме да се у неколико држава, посебно у сјеверној Европи, појавила „критична маса“ (рачуна се најмање 30%) жена изабраних представница у локалним и државним скупштинама. Данас, можемо да примиметимо да су се ове праксе у оквиру партија развиле у многим европским државама.

Извор: Глобална база података квота за жене, Удружени пројекат Међународног института ИДЕА и Штокхолмског универзитета.

Сајт: www.idea.int/quota/sources/europe.cfm

1.1.2. Неколико европских земаља је увело законе који захтијевају минимални проценат за сваки спол на листи представљеној гласачима/цама на изборима (Белгија, Грчка и још неке земље су чак отишле толико далеко да уведу апсолутну једнакост међу кандидатима/кињама на изборима са бирачким списковима (Француска)).

Белгија

Закон од 24. новембра 1994. је увео обавезујућу минималну квоту за кандидате/киње по основу пола на листама представљеним на свим изборима, посебно на оним који се одржавају на локалном нивоу. Мјеру је требало примјенити поступно. Између 1996. и 1999. године требало је да листе садрже минимум од 25% кандидаткиња. Праг је помјерен на 33% 1999. године. Закон је био ревидиран 2002. године. Сада је закон захтијевао једнакост мушкараца/жена на листама кандидата/киња за све изборе - државне, регионалне или локалне - и измјену у односу на прве двије позиције на листама.

Француска

Закон од 6. јуна 2000., „у вези са једнаким приступом жена и мушкараца на изборне мандате и позиције“, захтијевао је да, у општинама са више од 3500 становника/ка гдје се избори одржавају, користећи пропорционални метод, на општинским листама кандидата/киња сваки спол буде заступљен са 50%. Како су листе биле „блокиране“ (гласачи/це бирају листу „en bloc“ и не могу да прецртају ниједно име на датом листи), како би биле прихваћене, морале су да садрже исти број жена и мушкараца за сваких шест кандидата. Све листе које нису поштовале ово правило су биле искључене из гласања. Током општинских избора у марту 2001., број изабраних жена у општинама подвргнутим новом закону се помјерио са 22% на 47,5%. Заразним ширењем, чак и мање општине гдје закон није био примјенљив су посвједочиле пораст броја жена које су биле кандидоване и биле изабране.

Грчка

Под условима из члана 116.2 Устава ревидираног законским путем маја 2001., циљ је била уравнотежена присутност кандидатура оба сполу на изборним листама на локалном и регионалном нивоу. Листе које нису укључиле најмање једну трећину жена би биле одбијене. Међутим, Устав обухвата гласање по преференцијалној методи и нема „блокираних“ листа. Штавише, пораст пропорције жена изабраних на посљедњим изборима 2002. је био ограничен, идући од 7% до 12% (и, будући да се принцип квота није примјењивао на изборе за градоначелника/цу, само 16 жена је било изабрано за градоначелнице од укупно 900 кандидатура - а претходно их је било 14). Без обзира на то, један од позитивних резултата који прате усвајање квота јесте да је број општинских вијећа састављен искључиво од мушкараца био смањен са 372 на 116 од 900. Символично посматрано, ову промјену не би требало занемарити.

Извор: Водич за увођење сполно осјетљивих политика у локалне политике, Европска комисија, 5. ФПРД

Сајт: www.sh.se/

1.1.3. НВО-и и општине, често уз подршку Европске комисије, спроводе акције да подигну свијест међу женама, да их охрабре да постану кандидаткиње.

Француска

Национална асоцијација охрабрује кандидатуре жена. Од 1994., „Elles Aussi“ асоцијација је организовала семинаре широм земље како би охрабрила жене да се представе као кандидаткиње на изборима, посебно локалним.

Извор: Асоцијација Elles Aussi

Сајт: <http://perso.wanadoo.fr/ellesaussi/index.htm>

Астен (Холандија)

Кампања за помоћ женама да буду изабране:

Годину дана прије локалних избора, група је покренула кампању како би се повећао број изабраних жена. Чланице/ови су сваке недјеље писале/и чланке за локалне новине. По један/а становник/ца града би недјељно износио/ла своје мишљење о значају жена у политици. Читаоци и читатељке су били упознати/е са значајем гласања за жене и политичке партије су биле подстакнуте да представе жене на конкурентним мјестима на кандидатским листама.

Извор: Документ: Спол и локална управа СНВ (Холандска организација за сарадњу).

Сајтови: www.snvworld.org, www.asten.nl

Хајделберг (Њемачка)

Анкета за више жена у општинским политикама: Анкета је била спроведена међу женама које су активне у удружењима, политичким партијама и другим групама са циљем добијања информација о потешкоћама са којима су се жене сусретале и промјенама које су неопходне да би им омогућиле да постану активне у политици. Направљен је и покренут пројекат за повећање учешћа жена у политици, концентрисан на развијање вјештина, представљање, кориштење вријемена и управљање циљевима, способности узимања учешћа у дискусији, и успјешног изношења свог мишљења на састанцима, управљања пројектима, комуникације и начина да се избјегне обесхрабрење. Обука је била подијељена у два дијела. Први дио је био фокусиран на основно увођење у локалну политику, док се други дио бавио стављањем у праксу новостечених вјештина.

Извор: Deutscher Städtetag: Увођење сполно осјетљивих политика, Примјери најбољих пракси у општинама

Сајтови: www.staedtetag.de, www.heidelberg.de

Венеција (Италија)

Школа политике:

Град Венеција је промовисао школу политике за жене као дио пројекта „Sister Cities Going Gender“ (види примјер Франкфурта, страна 14). Школа, чији течајеви су планирани да почну у јануару 2005., поставила је два циља: 1) обука женских особа запослених у градској скупштини како би се подржале њихове каријере; 2) обука жена у рејону како би се охрабриле да постану активне у општинским активностима и посебно у политици. Пројекат града Венеције је да ова школа непрекидно ради.

Извор: Градска скупштина Венеције и Sister Cities Going Gender project

Сајтови: www.comune.venezia.it, www.sister-cities-going-gender.org

Болоња (Италија)

Школа политике „Хана Арент“

Ова школа политике пружа низ курсева и семинара како би промовисала учешће жена у јавном одлучивању. Обука се спроводи кроз састанке, свједочења и дискусије међу женама. Школа је дио Орландо асоцијације која има уговор са Градом Болоња и општинским документационим центром.

Извор: Орландо женска асоцијација и Скупштина града Болоње.

Сајтови: www.women.it/arendt, www.comune.bologna.it

1.1.4. Студије су показале да се изабране жене и посебно новоизабране жене суочавају са мноштвом потешкоћа. Оне генерално нису укључене у неформалне умрежене кругове до истог нивоа као и мушкарци, посебно због недостатка вријемена. Оне имају осећај, оправдани или не, да нису добро припремљене за своје функције. Оне се устручавају да говоре слободно, посебно поводом изражавања захтјева који се специфично тичу жена. Већина жена изабраних представница се, било да су нове на својим функцијама или не, суочавају са потешкоћама у усклађивању изборног мандата са својим професионалним и кућним обавезама. У свјетлу свих ових разлога, оне на крају одлучују, чешће него мушкарци, да се не кандидују за реизбор. Да би се олакшао улаз жена у локалну политику и да би се избјегло њихово суочавање са потешкоћама у испуњењу свог мандата и одустајање, у многим, посебно нордијским земљама, је основан систем менторства - који се састоји од индивидуализоване подршке. Жена која узима у обзир своју кандидатуру и/или је новоизабрана представница може имати користи од помоћи и савјета друге изабране жене са искуством.

Шведска

Књига моћи:

Ову књижицу, широко распрострањену и преведену на неколико језика, саставиле су жене из Социјалдемократске партије Шведске. Она наводи основне потешкоће са којима се суочавају жене у оквиру партија и изабраних скупштина на свим нивоима и рјешења да се оне превазиђу.

Извор: Федерација шведских окружних вијећа (Landstingsförbundet)

Сајтови: www.lf.se, www.socialdemokraterna.se

Устерготланд (Шведска)

Менторство за новоизабране представнице:

Пројекат „Промјена улоге политичара/ки“ је био покренут у Округу Устерготланд 1995. да би помогао бољу интеграцију жена изабраних у општински тим у свом првом мандату. Његов циљ је такође био да на најбољи начин употреби квалификације, стручност и искуство политичарки, како би увјерио млађе и/или новоизабране представнице да посједују вјештине које су им неопходне за прихватање послова са већом одговорношћу на сљедећим изборима, затим како би развио способности руковођења код жена које су већ имале искуства у политици и помогао политичарима да схвате потребу бољег разумијевања и кориштења предности јаким тачака жена и промијене механизме одлучивања кроз примјену концепата увођења сполно осјетљивих политика.

Извор: Књижица: Промјена улога политичара/ки - Федерација шведских окружних вијећа (Landstingsförbundet)

Сајтови: www.lf.se, www.ostergotland.se

1.2. У оквиру локалног извршног органа

И СТРУКТУРА ИЗНАД ОПШТИНСКОГ НИВОА

Студија ЦЕМР-а из 1999. године показала је да, што се више пење у хијерархији на локалном нивоу, то је број жена све мањи. Свуда је проценат градоначелница много нижи него проценат изабраних жена у вијећима. Такође је било примјетно да појављивање структура које су изнад општинског нивоа са циљем рационализације управљања по локалним и регионалним питањима није ишло у корист женама. Наиме, оне су биле мање бројне у овој врсти скупштине, често индиректно изабраној, него у вијећима која су бирања директно. Када год су општине биле груписане заједно, примјетили смо, такође, да је број изабраних жена опадао - као што је то био случај у Грчкој 1996. године. Уз веома мали број изузетака, већина градоначелника/ца су мушкарци. Они доминирају у општинским извршним органима гдје се доноси највећи број одлука. Међутим, примјетили смо изузетке.

У Финској, закон о равноправности из 1995., који је прописао да органи изабрани индиректно морају да укључе минимум од 40% за сваки спол, је био примјењен на локалном нивоу. У неколико већих француских градова, састав општинске управе је уравнотежен у погледу сполу, иако то није захтијevano законом.

Поред вертикалног одвајања, такође постоји и хоризонтално одвајање у извршним органима: жене се чешће налазе на позицијама које су повезане са социјалним питањима, образовањем, културом него оним које обухватају финансије, урбанистичка питања или транспорт. Неки градови су добровољно увели политике како би се одвојили од ове стереотипне расподеле одговорности.

Финска

Одређено присуство од најмање 40% сваког сполу у вијећима и одборима.

Закон из 1987. године о равноправности прописао је да жене и мушкарци треба да заузму позиције у савјетодавним одборима и вијећима по што изједначенијој основи ако је могуће. Ови органи заправо играју важну улогу у процесу одлучивања, посебно на локалном нивоу. Закон, који је ступио на снагу 1995. године увео је минималну квоту од 40% за сваки спол за локалне и државне органе, са изузетком оних који се директно бирају. Квоте се, према томе, примјењују на општински извршни одбор.

Извор: Асоцијација финских регионалних и локалних власти

Сајтови: www.kunnat.net, www.stm.fi

Париз, Рене, Стразбур (Француска)

Једнакост у оквиру општинских извршних органа:

На општинским изборима одржаним у марту 2001. године први пут је примјењен закон од 6. јуна 2000., који је захтијевао да постоји једнакост у кандидатурама представљеним на општинским изборним листама, као и промјену у вези са кандидатима и кандидаткињама у општинама са више од 3500 становника/ца. У овим општинама, 47.5% изабраних представника/ца су сада жене. С друге стране, закон о једнакости не одређује да општински извршни орган, изабран од стране вијећа, мора да поштује равнотежу сполова. Сада постоји само неколико општинских извршних органа у ова три града који су сачињени од више или мање подједнаког броја жена и мушкараца. Како год, такав је случај у Паризу (18 представница и 15 представника), Ренеу (10 представница и 8 представника) и Стразбуру, који има градоначелницу (9 представница и 8 представника).

Извор: Водич за гендер маинстреаминг у локалним политикама, Европска комисија, 5. ФПРД

Сајтови: www.paris.fr, www.ville-rennes.fr, www.mairie-strasbourg.fr

1.3. У оквиру локалних одбора и савјетодавних вијећа

Од локалних одбора и вијећа се очекује да имају већу улогу у јавном одлучивању. У неколико земаља Европске уније, волунтарни закони или акције спречавају презаступљеност једног сполу и омогућавају да, у свим локалним савјетодавним органима, све/и становнице/и могу да се чују, посебно жене, и да се њихове специфичне потребе узму у обзир. Присуство жена, у једнаком броју, али такође и у својој различитости заправо је стратешки елемент за добро локално управљање у свим управљачким органима у којима постоји социјални дијалог.

Данска

Закон из 1985. године је прописао да заступљеност жена и мушкараца у свим органима чије активности имају политички утицај на друштво мора бити уравнотежена и да органи задужени за предлагање кандидатура за именовање морају да представљају најмање једну жену и једног мушкарца.

Финска

Закон поменут у претходном поглављу је примјенљив на све савјетодавне органе.

Шведска

Владин програм „Подјела моћи, утицаја и одговорности у свим областима друштва“, усвојен 1987. године, предвиђао је да би проценат жена у јавним вијећима и одборима требало да достигне 30% у 1992., 40% у 1995. и потпуну једнакост 1998.

Извор: Моник Леијенар, у сарадњи са Европском мрежом стручњака/киња „Жене у одлучивању“, Како створити равнотежу сполова у политичком одлучивању, Европске заједнице, 1997.

Сајт: www.ifrance.com/oiphf/biblio.htm

1.4. У ОКВИРУ ОПШТИНСКЕ УПРАВЕ

Град је послодавац, често великих димензија. У већини случајева, жене представљају више од половине запослених у општини. Ипак, као што је то случај на државном нивоу, има их мало на извршним позицијама и, када ове позиције држе, много чешће су задужене за ресоре који се сматрају женским (социјална питања или дјечија заштита, прије него транспорт и опрема).

Многи градови су сада увели промотивне политике, усвојили планове за равноправност и чак позитивне мјере акција са циљем рјешавања ових неравнотежа.

Јонкопинг (Шведска)

Феминизација виших позиција на највишим нивоима:

Општинска управа је била реорганизована како би се помогло да се запослене жене града интегришу у различите извршне позиције управе и како би имале користи од политика интерних обука у побољшању свог статуса и позиције.

Извор: Водич за увођење сполно осјетљиве политике у локалну политику

Сајт: www.jonkoping.se

Векше (Шведска)

Подизање свијести запослених при општини и изабраних представница/ка о равноправности сполова у управљању кадровима:

Општина је снажно подржавала своје државне службенике/це, и жене и мушкарце, да започну каријеру у оквиру општинске управе и према томе, настојала да себи обезбиједи запослену групу лидерки. Направљен је видео у коме су запослене/и, изабране/и представнице/и и запослене/и града, као и локалне/и глумице/ци аматерке/и одглумиле/и различите сцене дискриминације у којима су жене често биле жртве у процесу одлучивања. Новозапослене/и и државне/и службенице/и су подстакнуте/и да погледају филм.

Извор: Водич за увођење сполно осјетљиве политике у локалну политику

Сајт: www.vaxjo.se

Берлин (Њемачка)

Менторство за општинске државне службенике/це:

Уз помоћ ЕАФ-Берлин организације (Европска академија за жене), град Берлин је развио пројекат како би помогао запосленим женама Града да повећају своје учешће у општинској управи и буду унапређене на највише позиције.

Извор: Европска академија за жене у политици и економији (ЕАФ-Берлин)

Сајтови: www.eaf-berlin.de, www.berlin.de/verwaltungsakademie

Рене (Француска)

Помоћ женама запосленим од стране града:

Студија из 1990. године је показала да у оквиру општинских одјељења, само 6% руководећих мјеста заузимају жене. По броју становника/ца, општина је била други по реду највећи послодавац у граду и градоначелник је желио да учини нешто како би се ситуација промијенила. Формирана је група руководитељки, којом је предсједавала замјеница градоначелника задужена за једнаке могућности, како би формулисала приједлоге из области професионалне равноправности, услова рада (реорганизација радног вријемена), запошљавања, обука и комуникација. Стога је Град Рене развио мјеру којом је дозволио професионализацију знања и искуства које су жене развиле на одређеним пољима активности (одржавање, угоститељство, брига о дјец и старима) и стицање квалификација кроз препознавање вјештина и искустава.

Извор: Град Рене

Сајт: www.ville-rennes.fr

Глазгов (Шкотска)

Водич за запослене града о употреби несексистичког језика на радном мјесту:

Сексизам наставља да буде сметња женама као запосленима града. Отуда, овај шкотски град примијењује веома активну политику како би сузбио дискриминацију и обезбиједио да питања равноправности буду више узета у обзир од стране државних службеника/ца и чланова/ица вијећа. Водич је био дистрибуиран и како би се повећала свијест запослених жена о овој чињеници.

Извор: Општинско вијеће Глазгова

Сајт: www.glasgow.gov.uk

Торино (Италија)

Град Торино је спровео студију о „стакленом плафону“ користећи методе когнитивне психологије како би проучио механизме који воде до неравноправности на мјестима гдје се доносе одлуке. Студија се фокусирала на неравноправности између мушкараца и жена на нивоу одлучивања у тренутку када оне постану очигледне током преговора. Циљ студије је био да се изађе са приједлозима, како би жене могле да превазиђу сопствене потешкоће и биле унапређене на више позиције у јавном и приватном сектору. Студија је спроведена у оквиру јавних организација, НВО-а и компанија у Граду Торину.

Извор: Sister Cities Going Gender Project и Скупштина града Торина

Сајтови: www.comune.torino.it, www.sister-cities-going-gender.org

Беч (Аустрија)

Управљање Е-квалитетом:

Пројекат Управљање Е-квалитетом (MEQ) је развијен да омогући запосленима да испуне стандарде Европске уније који се односе на увођење сполно осјетљивих политика и усклађивања посла и породице.

Његов циљ је да промовише равноправност за жене и мушкарце, али такође узима у обзир и различитост свих запослених. Пројекат обухвата обуку, савјетодавство и програм примјене, који помаже јавним управама или организацијама да усаврше оно чиме се баве и уведу рјешења у оним областима гдје препознају потребу за побољшањем у правцу равноправности. У том смислу су организовани курсеви и семинари.

Извор: Одјељење жена Града Беча

Сајтови: www.genderlink.com/index_meqe.htm; www.frauen.wien.at

Механизми и инструменти у служби равноправности

Примјена политике равноправности између жена и мушкараца захтијева политичку вољу. Ово друго подразумијева обавезивање цјелокупне изабране скупштине, али и именовање службеница/ка, изабраних представница/ка и државних службеница/ка задужених за предлагање мјера и метода за елиминсање свих дискриминација и праћење ефективности ове акције. Неопходан је локални план за равноправност. Спроведена анкета показује да су у одсуству таквог плана и механизма са посебним циљем постизања равноправности, као и уз недовољну обуку запослених у погледу свијести о питањима спола, спроведене политике недовољне и ограничене, дугорочно посматрано. Град, према томе, мора да постави систем, и у оквиру изабраног вијећа и у оквиру управе намијењен увођењу концепта сполне осетљивости у све политике. Такође је неопходно допринијети борби против стереотипа кроз обуку и локално информисање.

У неколико европских земаља, држава се обавезује или подстиче локалне власти да узму у обзир равноправност сполова постављањем механизма и одговарајућих политика.

2.1. ОПШТИНСКО ВИЈЕЋЕ ОСЈЕТЉИВО НА ПИТАЊА СПОЛА

Изабрани/а представник/ца општинског извршног органа је одговоран/а за једнаке могућности у граду. Општински одбор је посебно задужен за ресор једнаких могућности, уз могућу асистенцију допунских општинских одбора који укључује учешће локалних организација са стеченим правима по овом питању - и посебно, женских организација. Прије прегледа од стране општинског вијећа, све будуће одлуке се достављају на

разматрање Одбору „Једнаке могућности“ да би се потврдило да су питања равноправности сполова узета у обзир. Општинско вијеће је утврдило неопходна средства за стварање компаративне анализе ситуације у којој се налазе жене и мушкарци у граду.

Шведска асоцијација локалних власти

Метода ЗР:

Шведска асоцијација локалних власти је усавршила методу која има за циљ помоћ општинама да саставе глобалну политику равноправности. Метода ЗР је аналитички инструмент. Она прикупља информације неопходне за систематично узимање у обзир питања сполне равноправности. ЗР значи репрезентација, ресурси и реалност. У скорашње вријеме, четврто Р је додато методи и означава: „рестрикције“. То значи да ће организације које не примијењују увођење сполно осјетљивих политика бити санкционисане.

Извор: ЗР, Инструменти за равноправност сполова у локалној управи, 1999, Шведска асоцијација локалних власти

Сајт: www.svekom.se

2.2. ОПШТИНСКА УПРАВА АКТИВИРАНА И

ЕДУКОВАНА У ПОГЛЕДУ РАВНОПРАВНОСТИ СПОЛОВА

Одсек, под надзором изабране/ог службенице/ка одговорне/ог за равноправност, има мисију да унаприједи концепт равноправности, да посвједочи да је он интегрисан у све извршне нивое општинске управе и да обезбиједи његово праћење. Запослени/е у овом одсеку су прошли/е обуку о техникама увођења концепта осјетљивости сполова у јавну политику.

У сваком одсјеку локалне управе, постоји заступник/ца који/а је прошао/ла обуку за питања равноправности сполова, који дјелује као посредник/ца између свог одсјека и особе која промовише равноправност.

Франкфурт (Њемачка)

У јануару 2002. године Град Франкфурт је почео са примјеном увођења осјетљивих сполних политика и основао „родни тим“ у оквиру општинске управе. Задатак овог тима је да уведе и представи увођење сполно осјетљивих политика у свим општинским структурама: и у процедурама одлучивања и у органима одлучивања.

Град Франкфурт је покренуо европски пилот-пројекат „Sister Cities Going Gender“, развијен да охрабри примјену политика једнаких могућности у великим европским градовима као што су Роттердам, Рим, Торино, Беч и Венеција.

Извор: Родни тим Града Франкфурта и Sister Cities Going Gender project

Сајтови: www.frankfurt.de, www.sister-cities-going-gender.org

Париз (Француска)

Центар за мониторинг равноправности између жена и мушкараца: Циљ овог центра за мониторинг је да се и грађанкама и грађанима Париза омогући да имају квалитетнији свакодневни живот у свим областима: социјална сфера, запосленост, професионална равноправност, породица, култура, превоз, итд.

Сви/е становници/е Париза се суочавају са различитим проблемима и ситуацијама. Град мора да буде у могућности да им понуди прикладне одговоре како би мушкарци и жене могли да уживају једнаке стандарде квалитета живота.

Циљ поштовања једнаких могућности такође се примјењује на мушкарце и жене у париској управи.

Иако је Париз „женски“ град (жене чине 53% популације и 50% запослених у управи), још увијек има многих области гдје неједнакости и даље постоје.

Да би се ове неједнакости смањиле, Центар за мониторинг дјелује са циљем:

- гарантовања и обезбјеђивања поштовања права жена које живе у Паризу,
- подржавања и праћења активности, запослености и професионалне равноправности жена које живе у Паризу, као и жена које раде у париској управи,
- постизања препознавања и побољшања положаја жена у Паризу у свим областима,
- помагања и заједничког рада са женским и феминистичким асоцијацијама.

Извор: Скупштина града Париза

Сајт: www.paris.fr/fr/citoyennete/observatoire_egalite

Беч (Аустрија)

Успостављање увођења сполно осјетљивих политика на управне нивое: Град Беч је, од прије неколико година, прихватио, јасно се политички обавезао на увођење концепта сполне равноправности у политике у погледу жена и равноправности. Поред постојања Општинског одјељења 57 - Одјељење жена Града Беча - додатне погодности посебно за жене су биле уведене у различитим општинским одјељењима како би се промијенили аспекти оријентисани на жене, у духу увођења сполно осјетљивих политика, у питања која се директно тичу различитих области рада и управе. Град је такође одлучио да одреди пет запослених да буду савјетнице/и за једнаке могућности, које/и су ослобођене/и својих редовних обавеза. Такође је уведена и функција контакт особе за једнаке могућности. Ове раднице су жене којима се запослени оба пола у појединачним одјељењима Града прво обраћају. Постоји 145 контакт особа које су тренутно именоване за читав град. Коначно, Град такође има и Радну групу за питања равноправности сполова.

Извор: Одјељење жена Града Беча

Сајтови: www.frauen.wien.at, www.wien.gv.at/gbb

Есен (Њемачка)

Шездесет четири особе су задужене за услове у којима жене живе и раде

Једној или више особа у 33 градске службе повјерена је одговорност за услове у којима жене живе и раде. Они/е обављају ову своју дужност упоредо са својим другим задужењима. Њихов задатак је да сарађују са одјељењем „једнаких могућности“ и олакшају ширење информација између различитих одјељења и специјализованих сектора. Они/е присуствују мјесечним конференцијама које пружају могућност да се размијене искуства, дискутује о проблемима, али и да се дају приједлози за нове теме. На примјер, службенице/и задужене/и за услове жена Systemhaus of Essen, задужене/и за рачунарске мреже управе, у сарадњи са канцеларијом задуженом за младе су отворили центар за бригу о дјецы запослених у општини током школских распуста.

Извор: Deutscher Städtetag, Увођење сполно осјетљивих политика, Примјери најбољих пракси у општинама

Сајтови: www.staedtetag.de, www.essen.de

Горња Силесија (Пољска)

Кућа за пољско-њемачку сарадњу, пољска НВО, покренула је пројекат, подржан од ЕУ, да „припреми мрежу локалних стручњакиња/ка за равноправност између жена и мушкараца у општинама војводства Сласкије и Ополскије“. У оквиру овог пројекта, 50 општинских делегата/киња два војводства су учествовале/и на низу семинара и радних група као дио обуке о теорији и пракси о равноправности.

Контакт: Малгорзата Јонцу

Сајт: www.haus.pl

Диделанж (Луксембург)

Интегрисана политика једнаких могућности:

Године 1995. општина је одредила представника/цу задуженог за једнаке могућности и 1997., Комисију за једнаке могућности отворену за све грађане/ке, као и Управни одбор за политике равноправности. Овај управни одбор је био састављен од локалних службеника/ца из служби одговорних за питања запослености, социјалних питања, омладинских центара, запослених, школа и старих лица. Мисија одбора је укључивала следеће: савјетовање и пружање подршке општинским службама у погледу једнаких могућности, организовање и пружање обуке, организовање кампања за подизање свијести и других догађаја за промовисање видљивости жена и сарадња са локалним женским удружењима, службама које се баве условима живота жена, Савјетом жена Луксембурга и Министарством задуженим за унапређење питања жена.

Извор: Општина Диделанж Национални савјет за жене у Луксембургу

Сајтови: www.dudelange.lu, www.cnfl.lu

Финска

У финским градовима је успостављена сарадња и мреже службеница/ка одговорних за једнаке могућности у оквиру општинских управа, нпр. градови Еспу, Хелсинки, Оулу, Турку. Ове мреже су одговорне за планирање равноправности, ширење информација, координацију едукације запослених у граду о питањима равноправности сполова.

Извор: Асоцијација финских регионалних и локалних власти, поменути градови

Сајт: www.kunnat.net

2.3. Статистички подаци рашчлањени по сполу

Неједнакости и дискриминација нису увијек очигледни све док не постоје доступни статистички подаци рашчлањени по сполу. Колико жена, а колико мушкараца има у општини? Колико њих су једина глава породице? Како изгледа сполна расподјела за плаћени посао? Какве су разлике у платама мушкараца и жена? Ко користи јавни превоз? И тако даље. Одјељења задужена за равноправност су одговорна за прикупљање ових статистичких података, њихово ажурирање и њихову анализу.

Норвешка

Општински индекс равноправности између жена и мушкараца: од 1999. године норвешки Завод за статистику једном годишње издаје индекс равноправности сполова који дозвољава класификацију градова у односу на шест показатеља: покривеност вртићима за дјецу, проценат чланица општинског вијећа, образовни нивои жена и мушкараца, број жена на 100 мушкараца између 20 и 39 година, учешће жена и мушкараца у радној снази и примања жена и мушкараца. **Извор:** Статистика Норвешке

Сајт: www.ssb.no/likekom_en/main.html

Финска

• Асоцијација финских регионалних и локалних власти

држава сполно рашчлањену статистику нпр.о општинским одборима, општинским вијећима. Комисија за запослене при локалној власти, која је дио Асоцијације финских регионалних и локалних власти, наставља да прикупља сполно рашчлањене статистичке податке о запосленима у општини.

Извор: Асоцијација финских регионалних и локалних власти

Сајт: www.kunnat.net

• **Министарство за социјална питања и здравље** је основало банку података која обухвата показатеље равноправности сполова на локалном и регионалном нивоу. Развијени показатељи представљају широк опсег поља: популацију и породице, образовање, радни вијек, запослене при општини, примања, одлучивање на локалном нивоу, бригу о дјечи, здравље и старе особе. Статистички подаци се могу добити на општинском, регионалном и државном нивоу.

Извор: Сари Пикала. Показатељи равноправности сполова за општине и регионе. Хелсинки 2003. Извештаји о социјалним питањима и здрављу. 2003:12).

Сајтови: www.stm.fi, www.tasa-arvotietopankki.fi

2.4. БУЏЕТ: ИНСТРУМЕНТ ЗА АНАЛИЗИРАЊЕ И КОРИГОВАЊЕ НЕЈЕДНАКОСТИ

Јавни буџети нису неутрални. Они утичу на жене и мушкарце на различите начине, утолико што свуда већина жена има мање финансијске ресурсе од мушкараца и што оне, такође, преузимају већи удио неплаћеног посла. Од средине 1980-их (почевши у Аустралији) биле су спровођене студије како би се измјерили утицаји јавног буџета на мушкарце и жене са циљем промовисања равноправности. Ове студије су показале да је, на примјер, смањење трошкова за социјалне услуге резултирало пребацивањем задужења на жене, највећим дијелом, а до тада се оно спроводило као дио јавних услуга.

На крају глобалне конференције у Пекингу 1995., државе су обећале да ће узети у обзир посебну природу проблема са којима се жене суочавају када доносе одлуке у вези са буџетом, као и да ће одвојити довољно финансирања за програме који имају за циљ постизање равноправности између жена и мушкараца. Оно што се примјењује на државни буџет такође се примјењује и на буџет локалних и регионалних власти, посебно буџете градова. У различитим европским земљама, општине су тако развиле буџетске технике које дозвољавају анализу утицаја прихода (тј. пореза) и трошкова у погледу дјеловања и инвестирања узимајући у обзир сполну перспективу.

Европска унија / Европски женски лоби **Водич за увођење сполно осјетљивих политика у јавне буџете**

Европски женски лоби, који окупља више од 4000 женских организација у Европи, издао је посебно користан документ који се бави увођењем сполно осјетљивих политика у буџетске праксе и технике. Иако се овај документ не фокусира посебно на локалне буџете, прилично је користан за разумијевање значаја буџетирања сполне равноправности за добро управљање и сузбијање неједнакости између жена и мушкараца.

Извор: Увод у примјену сполно осјетљивих политика у буџетирању: цјелокупни преглед од стране Европског женског лобија, 2004.

Сајт: www.womenlobby.org

Базел (Швајцарска) **Методологија за буџетирање сполне равноправности:**

Град Базел је развио методологију која дозвољава граду да измјери одобравање новчаних средстава у односу на спол. Резултати анализа показују да, у цјелини, мушкарци добијају око 15% више буџетских одобравања него жене. Старосна расподела показује да само за популацијску групу од 65 година или више жене добијају више него мушкарци. Ове анализе су кориштене као инструмент за планирање.

Извор: „Мала разлика“ у државним финансијама, компаративна сполна анализа, Кантон Базел и ЦЕМР, Равноправност у европским градовима, семинар у Паризу, 7-8 мај 2004.

Сајт: www.basel.ch

Италија **Експерименти сполног буџетирања изведени у неколико градова:**

Експерименти сполног буџетирања су у току у покрајинама Модена, Сијена и Ђенова и ове иницијативе се умрежавају. Регија Емилиа-Романја је наручила студију изводљивости на ову тему како би измјерила разлике у општинским трошковима за мушкарце и за жене и да би забиљежила области којима највише недостаје новчаних средстава на локалном нивоу из перспективе различитих сполова, посебно оних које се тичу бриге о дјеци, буџетског издвајања за родитеље и јавног превоза.

Извор: Водич за увођење сполно осјетљивих политика у локалне политике, Европска комисија, 5. ФПРД

Сајт: www.eurete.it

Гетеборг (Шведска)

Буџетирање сполова као инструмент за кориговање неједнакости:

У Шведској је једно од окружних вијећа Гетеборга анализирано начин на који је град додјеливао субвенције НВО-има који се односе на друштвени сектор. Дошли су до сазнања да су, са изузетком удружења која су се бавила смјештајем, удружења која су се првенствено фокусирали на питања жена, добила само једну петину општинских субвенција у невладином сектору. Наравно, испоставило се да су центри који су пружали склониште претученим женама добили незнатно веће грантове по особи него мушка удружења која се баве центрима за лијечење алкохолизма. Ипак, узимајући у обзир чињеницу да је већина жена које дођу у склониште често у пратњи своје дјецe, субвенције додијелене мушкарцима су, у ствари, биле веће. Пратећи анализу, окружно вијеће о коме говоримо избалансирано је своје субвенције по испитивању друштвеног интереса и потреба сваке активности.

Извор: Водич за увођење концепта сполне осјетљивости у локалне политике, Европска комисија, 5. ФПРД

Сајт: www.goteborg.se

Буџетирање сполова у градовима мреже „Sister Cities Going Gender“

Као дио активности мреже Sister Cities Going Gender коју је основао Град Франкфурт, неки европски градови су спровели пилот-пројекте о буџетирању сполова.

• Ротердам (Холандија)

Град Ротердам је спровео пројекат са циљем примјене буџетирања сполова на политике које се баве младима, посебно онима између 12 и 18 година.

Извор: Скупштина града Ротердама и Sister Cities Going Gender пројекат

• Рим (Италија)

Град Рим је спровео пројекат примјене буџетирања сполова на градску област и применио правило „партиципативног буџета“. Извор: Град Рим и Sister Cities Going Gender пројекат

Сајтови: www.comune.roma.it, www.sister-cities-going-gender.org

2.5. СИСТЕМ ЗА ИНФОРМИСАЊЕ

ЈАВНОСТИ О ПОЛИТИКАМА УВОЂЕЊА РАВНОПРАВНОСТИ СПОЛОВА

Сви медији који доприносе комуникацији у општини би требало да обратe посебну пажњу на избјегавање било ког облика сексистичког стереотипа и обезбиједe да рекламе у граду не подстичу те стереотипе и, штавише, да огласи за послове локалних државних службеница/ка буду неутрални у погледу сполне перспективе или чак да охрабрују да радна мјеста која заузимају углавном или жене или мушкарци буду отворена за мање заступљени спол.

Израђена је и доступна посебна мјера за информације за жене.

Прованса Алпи Азурна обала (Француска) Agor'elles:

Регионална група за акције и информације које промовишу жене и породице (ГРАИФФ) је формирана 1977. године на иницијативу региона Provence Alpes Côte d'Azur да би се развиле, подржале и примениле акције у корист жена и породица. Сједиште ГРАИФФ-а се налази у Марсељу, али њене активности се спроводе у читавом региону. Шездесет општина су чланице ове групе. ГРАИФФ ради у корист веће заступљености жена у политици и друштвеном сектору, врше додатне едукације једнаких могућности жена и мушкараца у примјени јавних политика. Једна од мисија ГРАИФФ-а је да посебно дјелује као централни информациони пункт између локалних власти, удружења и јавности. ГРАИФФ издаје билтен, Agor'elles

Извор: Le Groupement régional pour l'action et l'information des femmes et des familles (GRAIFF)

Сајт: www.graiff.org

Торино (Италија)

На иницијативу одбора једнаких могућности, Град Торино је направио вебсајт, који је финансиран од стране регије Пијемонт. Сајт је назван ИРМА, акроним за „Информациону мрежу за унапређење свијести и едукацију у области увођења сполно осјетљивих политика и једнаких могућности“. Он заправо обезбјеђује мрежу услуга које пружа општина и друге организације и удружења града које се баве питањима равноправности. Представља и важан извор информација за жене када се суоче са посебним проблемима.

Извор: Одбор за равноправност Града Торино

Сајт: www.irma-torino.it

Беч (Аустрија)

„7 корака до равноправности“:

Град је израдио приручник за корпоративну сполну равноправност и усклађивање посла и породичног/приватног живота. Приручник даје основне теоретске информације, као и комплет „уради сам/а“ са dobrим праксама, контролним листама и смјерницама за практично кориштење.

Главне области дјеловања су:

- Контакт и подршка запосленима (женама и мушкарцима) које/и су на одсуству ради њега дјетета (одржавање вјештина) и враћају се на посао.

- Пружање подршке у свакодневном животу (обављање куповине, брига о болесној дјечи)

- Флексибилно радно вријеме у смислу вријемenske аутономије за запослене као и смањење прековријеменог рада.

Извор: Одјељење жена града Беча

Сајт: www.gleichstellung.info

2.6. ПОДИЗАЊЕ СИЈВЕСТИ МЛАДИХ О ПИТАЊИМА

РАВНОПРАВНОСТИ ЖЕНА И МУШКАРАЦА

Градови могу играти важну улогу у охрабривању дјевојчица и дјечака да се заинтересују за грађански живот на локалном нивоу и учествују у њему. Општинска вијећа дјецe, која постоје у многим градовима, пружају могућност дјечи, нарочито ако су оба пола присутна у једнаком броју, да заједно уче о процесу одлучивања и постану свјесни посебних потешкоћа са којима се суочава сваки спол у добијању приступа локалним јавним услугама.

Као дио својих обавеза, општине могу да подигну свијест дјецe о питањима равноправности сполова (у вртићу, библиотекама, играоницама итд.).

Лијеж (Белгија)

Општинска вијећа сусједских заједница за дјецу:

Град ЛИјеж, као дио споразума који се односи на израду уговора града, позвао је Општинска вијећа сусједских заједница за дјецу да се баве темом равноправности између сполова кроз спровођење критичке анализе прошлих искустава. Дјецa између 10 и 12 година, изабрана у оквиру сваког вијећа, су режирала филм на тему сполне равноправности. Након тога су организоване сесије дискусија у школама у различитим насељима града.

Извор: Карин Жоли, „Жене и градови у Белгији, Историја локалних политика равноправности спровођених на федералном нивоу“, Chronique Féministe, бр. 86/88, септембар 2003/јануар 2004

Сајт: www.liege.be

Венеција (Италија)

Пројекат „Разговарајући о разликама сполова“:

Циљ овог пројекта је био да се култура сполне равноправности прошири и да се подигне свијест о насиљу и малтретирању младих у школи. Било је позвано 428 ученика да учествује у пројекту. Учествовало је и 289 одраслих.

За дјецу је била организована лабораторија дискусија и истраживања сполних разлика. За родитеље је било отворено мјесто за помоћ. Циљ овог мјеста је био да им помогне у њиховим родитељским обавезама и односима са њиховом дјецом. За наставнице/ке је такође било отворено мјесто за помоћ у смислу пружања подршке у њиховим обавезама образовног типа.

Професоркама/има и родитељима су такође предложени и други курсеви за обуку и подизање свијести, који су се фокусирали на тему злостављања малолетника и насиља према женама, сполним разликама, свакодневним односима између родитеља и дјецe, као и на промовисање образовања пуног поштовања према питањима сполова.

Извор: Скупштина града Венеције

Сајт: www.comune.venezia.it

Лозана (Швајцарска)

Дан „Све каријере су могуће“:

Сваке године, Град Лозана организује дан када дјевојчице упознају занимања својих очева, а дјечаци занимања својих мајки. Током дана, у коме учествују ученице/и од 10 до 15 година, родитељи показују дјечи како изгледа њихов типичан радни дан и укључују их у своје активности, представљају им занимања својих колега/ница; укратко, пружају им први поглед на радно мјесто.

Извор: Одбор за равноправност Града Лозане

Сајт: www.lausanne.ch

Понтедера - Пиза (Италија)

The Istituto Magistrale of Pontedera је спровео пројекат како би обезбиједио обуку својим студентима у погледу равноправности. Пројекат је финансирала покрајина Пиза, уз подршку АИЦЦРЕ-Тоскана и директора школа у Понтедери. Као дио пројекта, спроведеног у периоду од марта 2004. до октобра 2005., студенти су учествовали у теоретској обуци, приправничкој обуци и студијским посјетама у вези са политикама и начинима примјене сполне равноправности.

Извор: АИЦЦРЕ Тоскана

Сајтови: www.aiccre.it, www.provincia.pisa.it

Барселона (Шпанија)

Вијећа жена:

Вијеће жена града и вијећа жена насеља. Град Барселона је основао, на нивоу града, Вијеће жена под окриљем Одбора за друштвени развој, и „женска“ вијећа у сваком од округа. Циљ ових савјетодавних тијела је да обезбиједи учешће женских група у примјени општинских програма за жене, „женским“ секцијама општинског програма акција и акционом плану против насиља над женама.

Извор: „Град кројен према женама“, Канадска федерација општина, 2004.

Сајт: www.cird.bcn.es

Беч (Аустрија)

Дан кћерки (Тöчхтертаг)

У Бечу је Дан кћерки почео да се обиљежава 2001. као конкретан начин да се подрже дјевојчице у проналажењу правог занимања. Четвртог четвртка априла, дјевојчице између 11 и 16 година иду заједно са својом/им мајком/оцем или другом/им одраслом/им менторком/ом на њихово радно мјесто. Дјевојчице проводе дан пратећи свог/ју ментора/ку и учећи о могућностима које су отворене за жене на различитим пољима. Године 2004., око 1500 дјевојчица и 55 предузећа су се придружили бечком Дану кћерки.

Извор: Одјељење жена Града Беча

Сајтови: www.toechtertag.at ; www.frauen.wien.at

Вервије (Белгија)

Савјетодавни одбор жена:

Стварање општинског консултативног одбора жена.

Овај одбор је створен као дио Свјетског марша жена 2000. године. У то вријеме, Вијеће жена које говоре француским језиком у Белгији, секције у Вервијеу, састало се са општинским властима и затражило формирање општинског савјетодавног одбора жена у Вервијеу. Одбор је тако формиран и развијено је низ пројеката који су усмјерени на равноправност сполова у граду.

Извор: Скупштина града Вервијеа

Сајт: www.verviers.be

2.7. Стални дијалог са цивилним друштвом

Локалне и државне организације које се баве правима жена су највећим дијелом допринијеле подизању свијести политичких органа о питањима сполова. Такве организације постоје у већини градова. Оне дјелују као посреднице са локалним властима. Оне су чак и у могућности да доносиоцима/тељкама одлука пруже информације о посебним потребама жена и могу бити корисне савезнице у активностима „женских“ одбора, када ове групе постоје, и такође могу да раде као консултаткиње на урбанистичким пројектима.

Бристол (Уједињено Краљевство)

Форум жена Бристола:

Циљ ове организације је да обезбиједи да се при нацрту општинских политика консултују жене. Форум жена Бристола ради са градским Одјељењем за равноправност. Женска група организује састанке са градским вијећницама/има и државним службеницама/има како би особама које доносе одлуке на локалном нивоу представила гледишта жена.

Извор: Међународни биро локалне управе (ЛГИБ)

Сајтови: www.bccforums.org.uk/women, www.lgib.gov.uk

Лондон (Уједињено Краљевство)

Дијалог са локалним женским организацијама:

The Greater London Authority (GLA) се определијела за репрезентативну и инклузивну консултацију са заједницама у Лондону. Издала је водич добрих пракси о консултовању са женама и другим традиционално искљученим групама. Такође је подијелила Алат за једнакост свим својим запосленима који им даје посебне савјете како да се консултују са женама и другим групама.

Сваке године ГЛА организује Главну женску конференцију, која је посебно планирана за пружање могућности градоначелнику/ци Лондона да консултује жене Лондона и за издавање годишњег извјештаја „Стање жена у Лондону“. Догађај се користи и за промовисање ГЛА Шеме сполне равноправности и прегледа извјештавања о напретку у односу на шему.

Извор: The Greater London Authority

Сајтови: www.london.gov.uk/mayor/consultation/resources.jsp
www.london.gov.uk/gla/publications/equalities/equalities_toolkit.rtf
www.london.gov.uk/gla/publications/equalities/equalities_toolkit.pdf
www.london.gov.uk/gla/publications/women.jsp

2.8. План за равноправност

Општинска вијећа су, након постављања дијагнозе упоредне ситуације жена и мушкараца кроз прикупљање статистичких сполно рашчлањених података, анализе буџета, консултације грађанки/а и посебно женских група, изнијели циљеве за постизање равноправности у оквиру плана. Овај план, који су разматрале и усвојиле општине, подржан је неопходним финансијским и људским ресурсима. План предвиђа евалуациону методу.

Финска

Према закону о равноправности сполова, сви послодавци са више од 30 запослених морају плански да раде на развоју равноправности сполова, у пракси правећи планове равноправности и пратећи испуњење плана (закон је на измјени, требало би да о њему дискутује Парламент у јануару 2005., и да буде усвојен у фебруару - марту).

Између осталог, утврђене су праксе запошљавања, дефиниције занимања, називи занимања, једнаке плате за једнаки рад, спречавање сексуалног узнемиравања, радне праксе, чак и „сполно осјетљиви алати“. Израђене су методе праћења и статистички подаци, нпр. сполни аспект укључен у баланс метода људских ресурса.

Еспо

План града за различитост:

Овај фински град је један од првих који је имао политику равноправности у земљи. Још 1980-их, пројекти фокусирани на равноправност били су примијењени и град је био међународно препознат по својој акцији. Концепт сполне равноправности је тада био проширен на концепт равноправности између особа. Тако, град тренутно има план за различитост који је интегрисао циљеве политике сполне равноправности запослених при граду. План укључује активности за усклађивање породичног живота и посла запослених у граду.

Извор: Скупштина града: Еспо

Сајт: www.espoo.fi

Ванта

Године 1996. Град Ванта је увео свој план за равноправност сполова који служи као основа за локалну политику равноправности. План подразумијева следеће циљеве:

- Одбор који директно извјештава општинско вијеће
- Циљеве за равноправност сполова и у погледу људских ресурса и дјеловања општинског вијећа
- Једнаке могућности и једнаке плате за жене и мушкарце
- Једнак приступ за жене и мушкарце извршним и вишим нивоима позиција
- Једнако поступање према мушкарцима и женама у планирању и ангажовања људских ресурса
- Нулту толеранцију сексуалног узнемиравања или било ког другог облика узнемиравања

Извор: Скупштина града Ванте

Сајт: www.vantaa.fi

Хелсинки

Град Хелсинки је замислио посебно ефикасан план за равноправност. Први план је био примијењен 1996. Развила га је ад хок радна група састављена од представница/ка одбора скупштинских вијећа за равноправност, различитих одјељака општинске управе као и представница/ка градских послодаваца.

Извор: Скупштина града Хелсинкија

Сајт: www.hel.fi

Шпанија

На националном нивоу, четврти план за равноправност између жена и мушкараца је био примјењиван почевши од 2003. године у 8 приоритетних сектора:

1. Увести сполну перспективу и оснажити сарадњу управа и јавног сектора у увођењу принципа сполно осјетљивих политика
2. Радити на сполној перспективи у политикама запошљавања да би се обезбиједило постојање равноправности између жена и мушкараца у економском погледу.
3. Повећати учешће жена у процесу одлучивања у областима политике, економије и социјалних питања.
4. Побољшати квалитет живота жена, посебно у областима здравља, образовања и културе.
5. Промовисати равноправност у грађанском животу, посебно у погледу борбе против насиља над женама.
6. Ширити егалитарне вриједности и ставове утичући на традиционални систем - елиминисати стереотипе у медијима и рекламама.
7. Помоћи усклађивању породичног живота и професионалне каријере, чак кроз правна средства, са циљем постизања бољег баланса у начину посматрања кућних послова.
8. Поставити циљ промовисања сарадње између јавних управа и јавних и приватних институција, и оснажити сарадњу са НВО-има и другим међународним институцијама.

• У **Мадриду**, програм за равноправност је био примијењен 2001. године у осам различитих области:

- Сарадња и друштвено учешће
- Култура, образовање и спорт
- Обука и запосленост
- Друштвена промоција
- Здравље
- Сполно базирано насиље
- Моћ и усклађивање
- Урбанизам, конзумеризам, окружење.

Евалуација и праћење овог пројекта су у току.

• **У Валенсији** је програм за равноправност спроведен у периоду од 2001. до 2004. у 10 различитих области:

- Политичка моћ
- Учешће у процесу одлучивања
- Имиџ/представа и образовна средства
- Рад и социјална економија
- Усклађивање породичног живота и професионалне каријере
- Цјелокупно здравље
- Насиље у браку
- Друштвена искљученост и феминизација сиромаштва
- Сарадња.

• **У Леону** је програм за равноправност примијењен у периоду од четири године (2001-2004) како би се:

1. Елиминисале све сполно базиране дискриминације од стране локалног судског поретка.
2. Дала правна подршка плану равноправности и оснажила многообразност његових акција.
3. Дјеловало у корист принципа равноправности у свим областима грађанског живота у Леону.

• **У Хихону** је план за равноправност спроведен у периоду од 2001. до 2005. године додирујући осам области:

- Обуку и запосленост
 - Превоз и градско планирање
 - Социјалне услуге и здравље
 - Насиље и сигурност
 - Културу и образовање
 - Учешће у удружењима
 - Спорт
 - Истраживање и обука у корист равноправности.
- Евалуација и праћење овог пројекта су у току.

Извор: Шпанска федерација општина и покрајина (ФЕМП)

Сајтови: www.femp.es, www.mtas.es/mujer, www.munimadrid.es, www.ayto-valencia.es, www.aytoleon.com, www.ayto-gijon.es

Узимање равноправности у обзир у свим областима општинског деловања

Почевши од 1970-их, под притиском женских покрета, градови су увели политике оријентисане на жене. Двије области су добиле посебну пажњу: усклађивање плаћеног рада и кућних послова, и насиље, посебно према женама. Развој студија о женама је довео до промјена у начину анализирања неједнакости. Прва је била да, док политике морају да узму у обзир жене, циљ равноправности подразумева, као што то указује концепт спол, да се односи између два спол развијају како у јавном животу, тако и у приватном. Тако, комбиновање личног живота са професионалном каријером захтијева да мушкарци преузму на себе већи удио у неплаћеним кућним пословима, који су данас углавном виђени као обавеза жене. Слично, борба против насиља не захтијева само центре за жене које су жртве, већ повишену свијест мушкараца са циљем елиминисања свих облика насиља. Друга промјена је повезана са концептуализацијом спол. Она је показала да све донијете одлуке могу различито да утичу на сваки спол. Одабрали/е смо да овде укључимо дефиницију увођења сполно осјетљивих политика (мејнстриминг) коју користи група специјалисткиња/та у Савјету Европе:

„Сполни мејнстриминг је (ре)организација, побољшање, развој и евалуација процеса политика, тако да је сполна перспектива укључена у све политике на свим нивоима и у свим фазама, од стране актера/ки редовно укључених у стварање политика“.

Подразумијева се да увођење сполно осјетљивих политика (мејнстриминг) захтијева да жене буду упознате са дефинисањем овог концепта на свим нивоима, без обзира да ли су изабране представнице, службенице на локалном нивоу или одговорне за његову примјену.

3.1. КОРИШТЕЊЕ ВРИЈЕМЕНА УЗЕТО У ОБЗИР

ПРИ ОРГАНИЗАЦИЈИ ОПШТИНСКИХ АКТИВНОСТИ

Жене и мушкарци не проводе вријеме на исти начин и из историјских и из културних разлога. Од 1980-их се више не сматра да то питање припада приватној сфери и оно је добило политичку ноту повезану са организацијом јавног живота, посебно у урбаним подручјима. Без обзира на то да ли жене имају посао или не, да ли имају партнера/ку или не, и даље су одговорне за многе кућне послове, бригу о дједи, бригу о старим особама у породици, куповину за домаћинство, вођење административне документације итд. Сви ови свакодневни послови од њихових политичких ангажовања одузимају њихову способност да учествују у грађанским активностима и активностима у своје слободно вријеме, и основно, отежавају им свакодневни живот. Једини начин да се не превиди значај кориштења вријемена је узимање у обзир организације и планирања града, и још уопштеније просторног планирања и путовања, пошто је то од суштинског значаја у превазилажењу дискриминације са којом се жене суочавају.

Један од предуслова за учешће жена у скупштинама општина, на начин који им дозвољава да испуне своје мандате једнако као и мушкарци, јесте тај да заказивање састанака, као и њихово трајање буде компатибилно са такозваним приватним животом. У Европи, општине су поново почеле да узимају у разматрање вријеме за остваривање политичких мандата, нарочито као реакција на притисак изабраних жена. Град, као послодавац, је такође позван да размисли о посебним тешкоћама својих радница/ка при поступању према различитим потребама са различитим ограниченим вријемом.

Италија

Државни закон о кориштењу вријеме:

Турски закон, усвојен 2000. године, захтијева да градови који имају више од 30000 становника/ка поставе структуре са циљем постизања баланса вријемених ограничења која се разликују код припадника/ка различитих сполова, посебно у погледу радних сати, слободног вријеме, вријеме за обуку и друштвене активности. Италијански градови су били лидери у овој области и послужили су као модели за многе друге европске градове. Ово посебно важи за Модену. Осамдесетих година прошлог вијека, пратећи дебату коју су започеле женске групе, Модена је увела политику хармонизације вријеме промовишући сарадњу између корисника/ка и пружатељи/оца услуга. Модена је у скорије вријеме увела промјене у заказивању својих сесија вијећа како би их учинила више компатибилнијим са породичним животом.

Извор: Водич за увођење сполно осјетљивих политика у локалне политике, Европска комисија, 5. ФПРД

Сајт: www.comune.modena.it

Прато (Италија)

Лабораторија Вријеме у употреби:

Одбор за равноправност града Прато у Тоскани је један од најактивнијих по овом питању. Овај одбор је покренуо пројекат назван Вријеме и Простор са циљем реорганизације начина којим се управља вријемом у граду. Под овим пројектом је такође направљена лабораторија употребе вријеме за град. Ова лабораторија је простор резервисан за жене, у коме могу да уживају у различитим активностима током слободног вријеме. У лабораторији је на располагању следеће:

- Приступ интернету
- Зона информација и помоћи
- Зона истраживања
- Зона за игре и активности учења
- Зона за изложбе
- Зона за рецитовање.

Извор: Скупштина града Прата

Сајтови: www.comune.prato.it, www.donna.toscana.it

Марсељ (Француска)

Агенција за кориштење вријеме:

Већ двије године „Одјељење за породичну акцију и права жена“ у граду Марсељу учествује у European Reflection Network on Timing Policies. Отварање Канцеларије за кориштење вријеме је покренуо Град Марсељ, а одобрило „Ministère de la Fonction Publique, de la Réforme de Etat et de l'Aménagement du Territoire“.

Циљеви ове канцеларије кориштења вријеме су следећи:

- процјена услуга које су тренутно понуђене породицама.
- акције са циљем бољег усклађивања професионалног и породичног живота. Ове акције могу бити везане за бригу о дјечи, садржајима ван школе, старим лицима или модернизацијом јавних услуга.

Извор: Град Марсељ

Сајт: www.mairie-marseille.fr

Поатје (Француска)

Агенција за употребу вријеме:

Године 2001., Агенција за употребу вријеме, чија је предсједница била изабрана представница на локалном нивоу, формирана је у урбаној заједници Поатјеа. Ова агенција спроводи бројне анкете међу становницима/цима заједнице (град Поатје и удаљена предграђа). Ове анкете су резултирале посебном пажњом која је посвећена трима циљевима: услуге, мобилност и брига о дјечи. У погледу услуга, на располагању је пулт/служба све-на-једном-мјесту током периода повратка у школу, тако да родитељи могу да заврше све неопходне процедуре у вези са уписом у школу и ваншколским активностима. Примјећено је да су особе које су користиле ову услугу већином биле жене. Агенција је размишљала о начинима да подстакне мушкарце да користе ову услугу. На крају, све управе су отворене читавог дана како би се олакшало становницима/има да испуне све административне свакодневне обавезе, а медијатека је отворена до 10 сати увече два пута недељно.

Агенција се ослања на сарадњу са становништвом. Организовани су дискусионни форуми названи „Вријеме уторком“. Они пружају могућност да се дискутује о проблемима и предложе могуће иновације.

Извор: Агор'еллес, бр. 24, јануар 2004.

Сајтови: www.mairie-poitiers.fr

3.2. ОРГАНИЗАЦИЈА, ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ, ГРАДСКИ ПРЕВОЗ И СТАНОВАЊЕ

Квалитет окружења је питање које се тиче свих становница/ка града и свих оних које/и га посјећују. Стварање нових насеља, оспособљавање зона за активности у слободно вријеме, изградња новог паркинга... све су ово могућности да се узму у обзир потребе и тежње свих грађанки/а, да се у планирање градског простора укључе жене. Из различитих разлога, до сада жене нису биле у високој мјери укључене у урбанистичко планирање. Професије у архитектури и урбаном планирању су биле и често остају каријере углавном мушкараца, пошто је женама ова специјализација призната у скорије вријеме, па тако оне остају мањина у овим професијама. Посебне потребе жена повезане са обавезама које испуњавају и које захтијевају доста јурцања често се не узимају у обзир приликом планирања града.

3.2.1. Урбано планирање

Историјски, професионално урбанистичко планирање су обављали мушкарци, и ово данас још увијек важи. Одговорности изабраних представница/ка и локалних службеница/ка задужених за овај ресор се још увијек ријетко повјеравају женама. Ипак, планирање новог насеља или ремоделирање старог захтијева да очекивања и потребе свих грађанки/а буду узете у обзир. То захтијева волонтерску политику, нарочито ону која ослушкује потребе жена и стручњакиња и оних на чије ће животе то утицати.

Норвешка

Једнакост у урбаном планирању:

Норвешка влада, у сарадњи са општинским властима, покренула је управљање пројектом са циљем даље интеграције жена у живот општине узимајући у обзир, између осталог, њихово мишљење о урбаном планирању. Овај пројекат, у коме је учествовало шест градова, фокусирао се на стварање или ревидирање градског плана. Био је формиран централни одбор који је настојао да постигне једнакост сполова што је више могуће. Овај одбор је надгледао радне групе састављене од најмање 50% жена. Пројекат градског планирања је био припремљен и поднијет на консултацију. Од почетка су биле организоване додатне активности, како би се повећало учешће жена: едукација на тему планирања града, промовисање учешћа жена у општинским консултацијама, обука о процесима за добијање плана града и о животу општине уопштено. Општине су препознале кориштење сполно рашчлањених

података од стране општина, као важан корак напријед у поступцима. Издати су и водичи, представљени као „Кухар за грасрутс планирање“.

Примијеђено је неколико промјена након пројекта, као што је прихватање активног учешћа женских група од стране града и кориштење процеса од-дна-према-врху које подстиче веће узимање у обзир потреба жена и, стога, адекватније финансирање фондова за локалне иницијативе.

Извор: „Град кројен према женама“, Канадска федерација општина, 2004.

Сајт: www.bestpractices.org

Берлин (Њемачка)

Смјернице за планирање града и планове за класификацију кориштења земљишта који узимају у обзир спол:

Под пројектом “Friedrichswerder West”, водич о планирању града и зелених површина, као и пројекти за јавне површине и процедуре понуда и издвајања за стицање земљишта били су анализирани и спроведени из перспективе увођења сполно осјетљивих политика. То је такође био случај са плановима за класификацију кориштења земљишта. Био је предложен каталог критеријума као дио процедуре за учествовање цивилног друштва; на примјер, које су биле различите могућности за сваки спол у стицању земљишта, могућност комбиновања плаћеног рада са кућним пословима, заштита од физичког и психолошког насиља.

У погледу “структура и планираног циља”, на примјер, покренуто је питање утврђивања да ли постоји довољно простора који би омогућио одговарајућу комуникацију. Што се тиче мрежа путева и аутопутева, истраживање се фокусирао на утврђивање могућности и недостатака који су постојали у погледу омогућавања мушкарцима и женама да заузму одређени простор. Још једна од тема се односила на подручја у којима се жене нису осјећале сигурно или лако.

Извор: Deutscher Städtetag, Увођење сполно осјетљивих политика, Примјери најбољих искустава у општинама

Сајтови: www.staedtetag.de, www.berlin.de

Улм (Њемачка)

Игралиште прилагођено дјевојчицама:

Град Улм је спровео анкету у насељу да би утврдио потребе дјевојчица у погледу отворених игралишта. Ова анкета је помогла да се открију идеје дјевојчица и њихове жеље у вези са игралиштем које одговара њиховим потребама. Град је укључио и дјечаке у анкету како би се избјегли конфликти и како би се добило директно поређење између дјечака и дјевојчица. Важан аспект анкете је било директно учешће дјеце, која

су кориснице/и нових игралишта, опреме и материјала од којих су она направљена. Едукаторке/и су записале/и њихова искуства, приоритете, понашања и специфичне игре дјечака и дјевојчица. Уз помоћ информација добијених из анкете и експеримената које су спровеле/и едукаторке/и, сакупљена је значајна количина података који су показивали различите приоритете дјевојчица и дјечака у вези са игралиштем. Резултат је била реорганизација игралишта како би се обезбиједило да су узети у обзир приоритети дјевојчица.

Извор: Deutscher Städtetag, Увођење сполно осјетљивих политика, Примјери најбољих искустава у општинама

Сајтови: www.staedtetag.de, www.ulm.dej

3.2.2. Приступ општинским услугама доступним јавности:

Да ли су становнице/и равноправне/и када је у питању приступ услугама које пружају општине? Покретање овог питања није само ствар биљежења броја неједнакости повезаних са годинама, могућим инвалидитетом, нивоом образовања, друштвеним статусом, сексуалном оријентацијом или етничким поријеклом. Чињеница припадности женском сполу веома често се додаје на ове коријене неједнакости, који могу бити и збирни/кумулятивни по својој природи. Премда све одлуке које се тичу живота у граду морају да узму у обзир увођење сполно осјетљивих политика, прво би требало обратити пажњу на то да су жене, као и мушкарци, равноправно информисане о услугама које им се пружају од стране њихове општине и да их различите управе третирају равноправно. Расподјела општинских услуга широм града је неопходна да би се умањили ефекти друштвено-просторног одвајања у мјесту становања. Осим тога, без обзира да ли су жене запослене или не, али посебно за запослене жене, постојање мале дјеце о којима оне брину захтијева да градови понуде родитељима прилагођене услуге бриге о дјечи, при чему пружаоци тих услуга морају да имају флексибилно радно вријеме како би се узеле у обзир потребе родитеља и посебно мајки.

Диделанж (Луксембург)

Инфо-пулт за жене:

Инфо-пулт је био постављен упоредо са службом телефонске помоћи и посебном мисијом да пружи консултације и савјете женама и оријентише их ка правим услугама и помогне им у административним процедурама.

Извор: Општина Диделанж и Државно вијеће за жене у Луксембургу

Сајтови: www.dudelange.lu, www.cnfl.lu

Шведска

“Рај” за дјецу и родитеље!

Шведска има далекосежну мрежу услуга за дјецу, која се сматра срцем шведског „благостања“. Од тренутка када се дијете роди, родитељ иде на одсуство, које је комплетно финансирано из јавних фондова и гарантовано за период од 18 мјесеци. Мјесто у висококвалитетним јаслицама, вртићу итд. је такође гарантовано. Овај приступ политици породице је свакако допринио, између осталог, да стопа запослености жена буде иста као и код мушкараца. Услуге које пружају општине имају суштинску улогу у благостању Шведске.

Извор: Шведска асоцијација локалних власти и Систер Цитиес Гоинг Гендер пројекат

Сајтови: www.svekom.se, www.sister-cities-going-gender.org

Финска

У Финској су општине одговорне за скоро све услуге које се пружају грађанкама/има, као што су социјална и здравствена заштита, нпр. брига о дјечи и старима, основно и средњошколско образовање, здравствена заштита, инфраструктура града.

Породична политика има за циљ да родитељима пружи једнаке могућности за учествовање у подизању и њези дјеце. Родитељи могу узети породилско, очинско и родитељско одсуство (са отприлике 70 % исплаћене плате) док дијете не напуни 10 мјесеци. Свако дијете има субјективно право на дневни боравак на нивоу општине док не крене у школу. Родитељи плаћају надокнаду за дневни боравак у зависности од примања.

Постоји флексибилно радно вријеме вртића за дјецу чији родитељи имају другачије радно вријеме или раде по смјенама. Општине дају бесплатне оброке за дјецу сваки дан у центрима за дневни боравак, јаслицама, у школама за основно и средње образовање, за стручно оспособљавање и на колецима. Општине организују заједно са НВО-има послеподневну бригу о дјечи по завршетку наставе, за млађу дјецу од седам и осам година. У градовима Турку и Раисио нови модели услуга социјалне и здравствене заштите су били развијени у сарадњи са НВО-има у читавом региону.

Извор: Асоцијација Финских регионалних и локалних власти, Министарство за социјална питања и здравље,

Сајтови: www.kunnat.net www.turku.fi; www.raisio.fi; www.stm.fi

Париз (Француска)

Структуре за бригу о дјечи прилагођене потребама и финансијским ресурсима породица:

Град Париз предлаже другачије центре за бригу о дјечи - доступни су непосредан надзор мале дјеце, укључујући дјечу са инвалидитетом, као јаслице, вртићи на нивоу општине, чак и породичне јаслице, привремено чување дјеце кући у хитним случајевима итд. Који год проблем да постоји, постављене структуре дозвољавају успјешно сналажење са кућним пословима и обављањем посла, као и бављење питањима као што су безбједност, благостање и здравље дјеце. Такође постоји и могућност примања финансијске помоћи од града у зависности од ситуације у домаћинству.

Извор: Град Париз

Сајт: www.paris.fr

Монтреал (Канада)

Јавни превоз који узима у обзир спол:

Град Монтреал, који је био водећи иноватор када је у питању сузбијање небезбједности и осјећања небезбједности (види испод), успоставио је партнерство између општинских органа и женских група како би увели сполно осјетљиве политике у јавни превоз. У Монтреалу, жене представљају више од 60% путница/ка које/и користе јавни превоз. На приједлог жена, Montreal Urban Community Transit Commission је 1996. године успоставила услугу која дозвољава женама да затраже да изађу из аутобуса између два аутобуска стајалишта како би биле ближе свом одредишту. Други градови у Канади, Торонто и Лавал, на примјер, такође су увели политике које повећавају безбједност у јавном транспорту.

Извори: „Град кројен према женама“, Канадска федерација општина, 2004. ЦЕМР, Једнакост у европским градовима, Семинар одржан у Паризу 7-8. мај 2004.

Сајт: www.ville.montreal.qc.ca/femmesetville

3.2.3. Кретање по граду

Ниво учешћа сваке/ог грађанке/а у грађанском животу посебно зависи од степена нечије мобилности. Спроведене анкете су показале да жене и мушкарци немају исте могућности, нити приступ појединачном или колективном превозу, било да је јавни или приватни. Према томе, препоручује се процјењивање, из сполне перспективе, различитих средстава за кретање по граду и олакшавање, кроз градско планирање и организацију, посебних потешкоћа са којима се жене суочавају у много већој мјери него мушкарци. Маршруте, ред вожње, осјећај безбједности - или небезбједности - у систему јавног превоза, једноставан приступ аутобусима или подземној жељезници, посебно када се путује са дјецом, све су ово теме којима жене могу позитивно да допринесу у свјетлу својих искустава. У погледу своје политике превоза, град не смије да узме у обзир жене само као кориснице превоза, већ као стручњакиње: жене које су, у ствари, возачице, и особе одговорне за управљање и контролисање саобраћаја. Ипак, у органима одлучивања који управљају овим политикама, ријеткост је пронаћи жене на овим позицијама, чак и ако су показале боље резултате него њихове колеге када су у питању одређене вјештине, као што су ефикасност и односи са јавношћу.

Хановер (Њемачка)

Урбано планирање осјетљиво за питања спола:

Извршено је увођење концепта сполне осјетљивости у политике, програме и пројекте који се баве урбаном политиком, посебно јавним транспортом. Чланице/ови Одбора за равноправност су развили, у сарадњи са стручњакињама/цима за урбано планирање Града Хановера, планирање града осјетљиво за питања спола.

Извор: GTZ Pilot Programme Gender

Сајтови: www.gtz.de/gender_project, www.hannover.de

Хелсинки (Финска)

Особе које путују са малом дјецом у дјечјим колицима путују бесплатно:

Жене често користе јавни превоз више него мушкарци. Особе које путују са дјецом у дјечјим колицима у систему јавног транспорта градске регије Хелсинкија у могућности су да се возе бесплатно. Ова политика помаже подстицању мајки, као и очева, да користе јавни превоз.

Извор: Скупштина града Хелсинкија

Сајт: www.helsinki.fi

Лондон (Уједињено Краљевство)

Безбједније путовање ноћу

Иницијатива Безбједније путовање ноћу је заједничка иницијатива Greater London Authority, Transport for London и Metropolitan Police Service (Градске полиције). Она истиче опасности кориштења радио-таксија без потребне дозволе за рад кроз високопрофилну кампању подизања јавне свијести („Знај гдје улазиш“) која функционише упоредо са пружањем бољих услуга превоза, доступнијим информацијама о превозу, а против нелегалних активности радио-таксија. То је довело до пада броја силовања и сексулних узнемиравања у радио-таксијама без дозволе за рад за трећину: са 212 у години прије покретања иницијативе (октобар 2001 - октобар 2002) на 140 у периоду 2003 - октобар 2004.

У том периоду градоначелник је такође финансирао обезбјеђивање 200 БТП полицајаца (British Transport Police) за мрежу подземних жељезница.

Извор: Greater London Authority

Сајт: www.london.gov.uk/mayor/safer_travel/index.jsp

3.2.4. Становање

Располагање стамбеним простором је један од суштинских услова за одређивање квалитета живота. Особама које живе саме, што је случај многих жена, породицама са једним родитељем - најчешће је тај родитељ жена - паровима истог пола, често је теже да пронађу простор за становање. Град мора да обрати пажњу на све врсте дискриминације у погледу становања, посебно према женама. Просторна дискриминација се не смије превидјети међу осталим облицима дискриминације. Потискивање и концентрисање социјалних стамбених јединица у приградска насеља, на примјер, често са мањим бројем расположивих социјалних услуга и мање обимним системом јавног транспорта чести су и посебно су оптерећење за жене.

Градови управљају само дијелом изградње и стављањем стамбених јединица на располагање становницама/има. Колико год је то могуће, они морају да обезбиједо и друштвену различитост насеља и планирање самих стамбених јединица, како би се избјегло да распоред насеља и стамбених јединица репродукује традиционалне улоге.

Беч (Аустрија)

Жене које учествују у пројектовању станова:

“Frauen-Werk-Stadt” је био експериментални пројекат са намјером да се потребе жена узму у обзир када се осмишљава урбанистичко планирање и становање. Дио града је био изабран за редизајн искључиво од стране архитектица. Усљед великог успеха плана, град је иницирао наставак пројекта у фебруару 2000. Као додаток општим циљевима стамбене изградње усмјерене на посебне потребе жена, 42 стана (од 140) била су посебно саграђена за старије грађанке/е. Frauen-Werk-Stadt II је био завршен у августу 2004. године.

Извори: Уједињене нације “База података најбољих пракси” Скупштина града Беча

Сајтови: www.wien.at, www.bestpractices.org, www.wien.gv.at/mdbd

Бристол (Уједињено Краљевство)

Жене које су саме са својом дјецом имају приоритет при додјеливању социјалних станова.

Извор: Општинско вијеће Бристола

Сајт: www.bristol-city.gov.uk

3.3. ОБРАЗОВАЊЕ И ОБУКА

Градска одвајања, у погледу образовања, разликују се од државе до државе. Град свјестан равноправности мора да обезбиједи, утолико што то пада под његову надлежност, да сексистички стереотипи буду искоријењени што је раније могуће у подизању дјеце. Општине се све више ослањају на обуку одраслих. Оне такође могу да обезбиједо да жене имају приступ тим обукама. Градови који имају универзитете и који доприносе њиховом финансирању могу да раде са овим институцијама у смислу подучавања и спровођења истраживања о питањима сполова и искористе уговорене студије и врше истраживања о равноправности сполова на локалном нивоу.

Сарагоса (Шпанија)

“Atrevete a Cambiar” пројекат:

Шпански град је организовао едукациони пројекат да охрабри равноправну расподјелу кућних послова који се традиционално сматрају жениним доменом. Ова кампања је дистрибуирала рекламе које су охрабривале расподјелу кућних послова између жена и мушкараца. У кампањи је кориштен хумор како би била ведрог духа и како би се избјегли клишеи.

Извор: Casa de la Mujer del Ayuntamiento de Zaragoza

Сајт: www.ayto-zaragoza.es

Јевле (Шведска)

Едукација о равноправности што је раније могуће:

Установе у граду Јевле, и јаслице и вртић, које брину о дјечи од једне до шест година, дефинисале су сполну равноправност као један од циљева у свом раду. Свако дијете мора бити виђено као појединка/ац - не кроз сполни стереотип - и мора бити у могућности да развије своје способности. Она/ он мора бити охрабрен/а да превазиђе јаке и слабе тачке повезане са сваким сполом, док учи да буде поносна/ан на свој спол. Особље је снимило филм о томе како радити на равноправности сполова.

Извор: Водич за увођење сполно осјетљивих политика у локалне политике,

Сајтови: www.skola.gavle.se/bjorntomten, www.gavle.se

Копенхаген (Данска)

Пројекат за подстицање интеграције имигранткиња на радном мјесту:

Град Копенхаген је развио низ пројеката како би помогао имигранткињама да започну да раде на локалним радним мјестима. Један од проблема са којима се сусрео град у прилажењу овим женама јесте покушај да их извуче из изолације у којој су живјеле и да оствари њихово веће учешће у данском друштву. Један интересантан метод је обухватио укључивање дјецe у активности које предлаже град. Тако је овим женама омогућено да имају више слободног вријемена да траже запослење.

Извор: Скупштина града Копенхагена

Сајт: www.copenhagen.dk

Беч (Аустрија)

Сполно осјетљиво образовање

Године 1999. основан је посебан вртић смјештен у 15. округу Беча са посебним фокусом на сполну осјетљивост. Пошто је овај модел показао огроман успјех - процјена је показала потпуно позитивне резултате - у току су планови примјене истог концепта на друге установе за дневни боравак и концентрисања на друга кључна питања у подучавању сполној равноправности.

Извор: Одјељење жена града Беча

Сајт: www.frauen.wien.at

Роттердам (Холандија)

РАДАР (Rotterdam Anti-Discrimination Action Council):

У граду Роттердаму је 42% популације страног поријекла. Жене чине велики дио ове групе и имају своје специфичне потребе и суочене су са двоструком дискриминацијом. Усљед тога, Град активно ради на интеграцији странаца/киња, посебно странкиња.

Rotterdam Anti-Discrimination Action Council је било једно од првих таквих тијела формирано у Холандији, 1983. године. Његов главни циљ, била је већа борба против свих облика дискриминације, без обзира на то да ли се она базира на расизму, боји коже, етничком поријеклу, религији, сексуалној оријентацији, годинама и, наравно, сполу. Пројекти усмјерени на интеграцију жена страног поријекла су приоритет вијећа.

Извор: Скупштина града Роттердама

Сајтови: www.radar.nl, www.rotterdam.nl

Минхен (Њемачка)

Пројекат за интеграцију:

Минхенска канцеларија за мултикултурална питања је спровела пројекат интеграције свих становница/ка града са циљем стварања мултикултуралне градске популације. Градска популација Минхена обухвата 23% његових становница/ка које/и потичу из 181 различите земље и које/и немају њемачко држављанство. Пројекат има за циљ да све/и становнице/и учествују, на равноправан начин, у политичком и друштвеном аспекту градског живота. Пројекат узима у обзир специфичне потребе имигранткиња и жена страног поријекла пружајући им мјеста отворена посебно за њих, курсеве њемачког језика осмишљене за њихове потребе и мјеста у склоништима за претучене жене и младе дјевојке.

Извор: ЦЕМР, Семинар одржан у Бонрепоу И Мирабел 29-30 март 2004.

Сајт: www.munchen.de

3.4. ИНТЕГРАЦИЈА МАЊИНА

Европа је примала и наставља да прима имигранте/киње и увијек је имала популације које су се сматрале мањинама, на примјер Роме и Ромкиње. Мигранткиње или кћерке мигранткиња/ната, као и младе кћерке или жене, често су, из много разлога, жртве вишеструке дискриминације: као жене, као странкиње, као оне другачијег поријекла или као мањине. Град који води рачуна о равноправности мора да обезбиједи да интеграција људи за које се сматра да припадају мањинској групи узме у обзир посебне потешкоће са којима се жене из ових група и заједница суочавају.

Беч (Аустрија)

Брошура: „Бесплатна савјетодавна услуга на матерњем језику за имигранткиње“

У Бечу, имигранткињама и њиховим рођакама, понуђено је бесплатно савјетовање и информисање у погледу породичних ствари, образовања, запослења, боравишта, здравља и насиља на њиховом матерњем језику од стране приближно двадесет савјетовалишта.

Брошуру „Бесплатна савјетодавна услуга на матерњем језику за имигранткиње“ је саставило Одјељење жена града Беча у сарадњи са савјетовалиштима за имигранткиње са сједиштем у Бечу и доступна је на њемачком, енглеском, француском, шпанском, турском, српском, хрватском и руском језику. Информације у брошури обухватају понуђене услуге, бројеве телефона, адресе, начине да се дође до савјетовалишта и радно вријеме.

Извор: Одјељење жена града Беча

Сајт: www.frauen.wien.at

3.5. СТАРА ЛИЦА У ОПШТИНАМА

„Данас, старе женске особе представљају врсту државног мјерила показатеља социјалног статуса становника/ка у градовима“, пише социологиња Монике Хаицаулт, која истиче и да је узимање старих жена у обзир у градским општинама започело у скорашње вријеме, осим у погледу културних (клубови за старе особе постоје у свим градовима) и медицинских аспеката. Старе особе чине хетерогену групу (због прихода, културног капитала, националног поријекла и степена зависности), а појам старих особа варира у зависности од државе, нарочито због разлика у годинама које су потребне за одлазак у пензију.

Студије су показале да су старе жене посебно осјетљиве на услове у граду, чистоћу града, могућност безбједног кретања од једног мјеста до другог. Обраћање пажње на посебне потешкоће и очекивања старих особа, и старих жена посебно, начин је обезбјеђивања да оне/и све/и имају једнака права на град.

Марсељ (Француска)

Видео о старим женама у граду:

Овај видео, који је режирала Монике Хаинаулт 2003. године уз подршку Префектуре региона Провансе Азурне обале покреће питање права на уживање града користећи примјер Марсеља. Социолошка различитост групе жена на једном скупу је класификована на популарној пијаци у суботу ујутру, у вријеме када се окупљају све заједнице које се могу пронаћи у овој огромној медитеранској луци. Ипак, социјалне неједнакости у погледу приступа овом јавном простору

су очигледне када су у питању велике раздаљине између периферних подручја и центра града, пошто жене кажу да је тешко путовати из тих удаљених подручја. Неједнакости су такође очигледно видљиве и у густини/збијености присутних жена спрам мјеста и вријеме.

Извор: Chronique Féministe, бр. 86/88, септембар 2003/јануар 2004.

Сајт: www.mairie-marseille.fr

3.6. Запосленост

Ауторитет и могућности градова да дјелују у погледу запошљавања варира у зависности од државе. То је чест случај када је у питању приватни сектор. Градови, међутим, могу да спроводе акције усмјерене на посебну помоћ женама које траже запослење, у домену оснивања компанија, добијања професионалне обуке или повратка на радно мјесто после дужег периода одсуства. Као послодавци, градови морају бити узорни у свом понашању (види Поглавље 1.4). Када су законски овлаштени, они могу да примијене мјере како би кориговали неједнакости сполова у општинским канцеларијама. Заправо, то такође може да захтијева и равноправнији баланс у корист мушкараца у оним областима у којима су мање заступљени, на примјер оним областима које се баве дјецом или социјалним питањима. Такође, и у оној мјери колико је то дозвољено законом или чак тамо гдје је посебно предвиђено, у области јавне набавке, општине би, при одабиру компанија требало да дају бонус онима који поштују законе о равноправности сполова на радном мјесту. Поврх тога, требало би направити узајамну повезаност других политика које се фокусирају на равноправност и радног мјеста, како би се лакше ускладиле личне активности са професионалним, било да су то политике кориштења вријеме, питања равноправности у погледу кретања по граду или, наравно, брига о дјечи, нарочито о веома малој дјечи. Циљеви које је поставила Европска унија, а који се тичу запошљавања жена могу се постићи ако, у општинама, жене, исто као и мушкарци, могу да комбинују своје различите одговорности на што је то могуће хармоничнији начин. Европски статистички подаци показују да, супротно идејама које се често сматрају исправним, државе са високом стопом наталитета су исте оне које имају високу стопу запослености жена, и да је стопа запослености чак и виша када су јавне услуге бригае о дјечи развијене, прилагођене и разнолике.

Европска унија

Пројекат за равноправност:

Циљ Пројекта за равноправност Европске уније је бављење дискриминацијом и неједнакостима које доживљавају они/е који/е раде или траже посао. Многи градови су повезани са овим пројектом. На примјер, Град Марсељ ради у партнерству са градовима Мадрид и Амстердам на размјени најбољих искустава у области отварања нових радних мјеста од стране жена и за жене.

Извор: Европска комисија

Сајт: http://europa.eu.int/comm/employment_social/equal/index_en.html

Торино (Италија)

Промовисање жена на радном мјесту:

Град Торино суфинансира пројекте Региона Пијемонт и Европских социјалних фондова у циљу промовисања жена на радном мјесту. У овом контексту, град је предузео сљедеће пројекте:

- Социјална инклузија и запошљавање трансексуалки/аца
- Инклузија странкиња
- Истраживање елемената који утичу на стереотипе у одабиру професије
- Одбацавање стереотипних представа у едукационим материјалима.

Извор: Биро за равноправност града Торино

Сајт: www.comune.torino.it

Доностија - Сан Себастијан (Шпанија)

Обука жена за професије у којима су оне мање заступљене:

Овај пројекат се фокусира на стицању професионалних техничких вјештина и друштвених и професионалних способности у каријерама које су повезане са грађевином (електрика, освјетљење монтажних кућа, кречење, лијепљење тапета, рестаурација намјештаја и завршна изградња).

Извор: EUEDEL (Euskadiko Udalen Elkartea / Удружење баскијских градова)

Сајтови: www.eudel.es, www.donostia.org

Град Пори (Финска)

У Финској, развојне агенције, које су заједнички подухват општина, играју важну улогу у подржавању женског предузетништва у сарадњи са Женском предузетничком агенцијом.

У активностима Развојне агенције Града Пори и сусједних једанаест општина (60 % активности припада општини) подржавање предузетница је једна од главних стратегија. Циљ је повећати удио предузетница са 33 % на 40 %.

Тренутно постоје два пројекта са овим циљем. Један пројекат је увођење услуга за жене које планирају да започну самосталан посао (нпр. правно савјетовање, подршка бизнис плану, обука). Други је развијање пракси менторства за предузетнице према моделу Финске агенције предузетница.

Овај пројекат финансира Европски социјални фонд.

Извор: Град Пори, Развојна агенција

Сајтови: www.pori.fi, www.ypenter.fi

Милано (Италија)

Помоћ женама да започну да раде:

Успостављена је услуга, на привријеменој основи, помоћи женама у започињању посла или при повратку на посао после дужег одсуствовања. Од 2000. године, преко 2200 жена у граду је на овај начин добило помоћ. Због великог успјеха, ова услуга данас постоји на сталној основи.

Извор: Скупштина града Милана

Сајт: www.comune.milano.it

Вијеће департмана Финистер (Француска)

Пројекат о запошљавању жена и повратку на посао жена које су претрпјеле насиље: Од 2000. године, Вијеће департмана Финистер је развило одлучну политику на пољу равноправности између мушкараца и жена. Службеница/к која/и је одговорна/ан за „равноправност између мушкараца и жена,“ је запослена/н са пуним радним вријемом у овој области и посебно ради на пројекту названом „Равноправни“ који Вијеће департмана Финистер координира са осам других партнера.

Циљ овог пројекта је да се помогне свеобухватнији приступ политичком, економском и социјалном свијету, како би се на прилагођени и реактиван начин бавили изазовима усклађивања питања кориштења вријеме за жене које желе да се баве или да развијају професионалне активности. Пројекат је омогућио, у септембру 2003., стварање „entreprendre au féminin“ платформе

Хихон (Шпанија)

Жене и посао, водич:

Град Хихон је издао водич о једнаким могућностима на радном мјесту. То је едукациони инструмент који пружа информације о проблемима које би жене требале да превазиђу у приступању вишим позицијама у компанијама, као и у јавним управама. Водич пружа и списак врста дискриминација са којима се жене суочавају на послу, као и смјернице за већу равноправност у компанијама или јавним управама.

Извор: ФЕМП (Шпанска федерација општина и покрајина)

Сајтови: www.femp.es, www.ayto-gijon.es

која женама даје следеће приједлоге: информације о покретању посла, обуку о личном развоју, менторство и умрежавање. На пољу прераде хране и примјене *Génission* Закона о равноправности на радном мјесту, циљ да се радни услови побољшају постигнут је укључивањем пет послова у департменту.

Извор: Вијеће департмана Финистер

Сајт: www.cg29.fr

3.7. БЕЗБЈЕДНОСТ И БОРБА ПРОТИВ СВИХ ОБЛИКА НАСИЉА

Анкете спроведене у свим земљама Европске уније показују да су кући чешће жртве насиља жене, док су на јавним мјестима чешће жртве мушкарци. Ово, међутим, не значи да су јавна мјеста потпуно безбједна за жене. Заправо, примијећено је да су жене када би требало да иду негдје саме - посебно увече или у подручја града која се не сматрају потпуно безбједним за њих, неодлучне или забринуте и уздржавају се од тога. То наговјештава да општине морају да се баве и насиљем у кући и осјећањем небезбједности жена у различитим подручјима града (на примјер, на паркинзима) и у различито вријеменско доба дана.

Увођење услуге помоћи жртвама породичног насиља (служба телефонске помоћи у хитним случајевима) и у хитним случајевима смјештај за жене жртве агресије су генерално у надлежности локалних власти. Поврх тога, они такође могу да помогну кроз обуку јавних службеница/ка које/и су одговорни за биљежење пријава жртава насиља и подизање њихове свијести. Уколико постоји општинска полиција, градови могу да усвоје мјере позитивне акције како би постигли бољи баланс између сполова у професији.

Монтреал (Канада)

Током јавних консултација одржаних у Монреалу 1998. у вези са смјерницама планирања уредби за област Центра, грађанке и женске групе су истакле потребу за безбједоносном политиком. Град Монреал је успоставио програм Жене и Град 1990. године и безбједност жена је убрзо постало питање високог приоритета. Град је прво желио да процијени ситуацију. Пронађене су значајне разлике: жене ће четири пута више (60%) него мушкарци (15%) рећи да се плаше да се крећу саме у свом насељу увече. Град се обавезао по многобројним питањима како би повећао безбједност жена у граду и израђен је нацрт стратешког дјеловања, базиран посебно на искуствима Торонта. Достигнућа Монреала су била предмет растућег интересовања на међународном нивоу. Осмишљене активности за подјелу информација и преношење знања су тако довеле до прилагођавања стратегија које је Монреал користио за Европу, или чак Африку и Јужну Америку.

Извор: „Град кројен према женама“, Канадска федерација општина, 2004.

Сајтови: www.ville.montreal.qc.ca/femmesetville, www.femmesetvilles.org

Лондон (Уједињено Краљевство)

Стратегија против породичног насиља

Стратегија Лондона против породичног насиља покренута је 2001. године и фокусира се на:

- повећање сигурних избора за жене и дјецу
 - сматрање појединачних злостављача одговорним за своје понашање
 - оспоравање толеранције породичног насиља и оспоравање nereаговања од стране појединаца или организација.
 - пружање дјецу и младим људима знања и вјештине потребне за изградњу односа који се базирају на поштовању и међусобном разумијевању, уз подјелу моћи и опередијељеност на ненасиље.
- Градоначелник је у стратегији поставио минимум стандарда за агенције. Анкета спроведена 2004. године је показала да многе од релевантних агенција сада испуњавају овај стандард.

Извор: Greater London Authority

Сајт: www.london.gov.uk/mayor/strategies/dom_violence/index.jsp

Сен Жан де ла Руел (Француска)

Сен Жан де ла Руел, град од 17000 становника/ка који се налази на око 100 км од Париза, одредио је заступнице/ке одговорне за посредовање у најосјетљивијим подручјима града од четвртка до недјеље, од 6 сати поподне до 1 сат послије поноћи. Ова/ј заступница/ник има три мисије:

- помоћ у успостављању друштвених веза и промовисање медијације (посредовања)
- старање о одржавању јавних подручја (лифтови, освјетљење, телефонске кутије, итд.)
- превенција.

Ова услуга је од велике помоћи женама које су највише погођене проблемима безбједности. Она је финансирана од стране општине уз подршку друштава за управљање и менаџмент.

Извор: Скупштина града Сен Жан де ла Руел

Сајт: www.ville-saintjeandelaruelle.fr

Беч (Аустрија)

24-часовна служба помоћи у хитним случајевима за жене

Жене и дјевојке које су погођене сексуалним или физичким насиљем могу да контактирају кризни центар 24 сата дневно. Службом управља Одјељење за женска питања града. Могућност кориштења услуга савјетовања анонимно и бесплатно једна је од кључних примарних мјера које пружа Град Беч. Током посљедњих девет година, преко 40 000 особа контактирало је Службу помоћи телефонским путем или путем уговореног састанка.

Поред Службе помоћи, прво склониште за жене у Аустрији отворено је у Бечу 1978. године. Први пут, злостављане жене и њихова дјеца су имале/и могућност да напусте злостављача, било привремено или трајно. Тренутно, Беч има четири склоништа за жене са расположивих 160 места за становање. Сва склоништа су у потпуности финансирана од стране Града.

Извор: Одјељење жена Града Беча

Сајт: www.frauenhaeuser-wien.at/hilfe_engl.htm

у овој области, посебно у погледу превенције болести и високоризичног понашања у погледу сексуалних навика. Овај вид информација је посебно користан младим женама, социјално угроженим и припадницама мањинских група.

Здравље и равноправност сполова у Регионалном вијећу Стокхолма (Шведска): етика и едукација

Регионално вијеће Стокхолма је успоставило програм фокусиран на обуци и етици како би подигло свијест својих чланица/ова о проблемима жена, а који се састоји од следећег:

- опће информације за групу од више од 100 особа које/и имају управљачке и политичке одговорности;
- обука коју финансирају Европски социјални фондови за 600 директорки/а клиника, службеница/ка одговорних за транспорт и њихови менаџерки/а на Институту Каролинска, праћена радом спроведеним у блиској сарадњи са дневним медицинским центром овог института;
- почетак обуке (30 000 сати) за све запослене у здравственом сектору;
- презентација о здрављу, раду и споловима у десет болница; ова презентација, доступна на интернету, подстиче дискусију о практичним ставовима.

Извор: Одјељење за здравље Стокхолмске регије

Сајт: www.stockholm.se

Беч (Аустрија):

Здравствени програм за жене Беча

Године 1999., Канцеларија повјереника за здравље жена Града Беча развила је за Беч Програм здравља жена у сарадњи са свим релевантним општинским одјељењима и управама, као и са Удружењем болница Беча. Савјетодавно вијеће које је именовано градоначелник требало би да обезбједи систематску примјену. Овај свеобухватни програм је усмјерен на побољшање квалитета свих медицинских и психосоцијалних услуга за жене у Бечу.

Годишњи извјештај о здрављу жена града Беча јасно показује да такође постоје крупне сполно специфичне разлике - и посебно - у сектору јавног здравља, у погледу кориштења медицинских лијекова, стандарда знања и понашања оријентисаног у смјеру превенције.

Извор: Одјељење жена Града Беча

Сајт: www.frauengesundheit-wien.at

3.8. ЗДРАВЉЕ

Уз неколико изузетака, градови нису одговорни за систем здравствене заштите. Ово је често надлежност државне или регионалне владе. Општинске власти, међутим, могу да имају важну улогу у пружању информација женама и мушкарцима

Финска

У Финској су општине одговорне за основну здравствену заштиту као и за заједнички подухват општине везано за посебну здравствену заштиту. Услуге здравствене заштите доступне су свим грађанкама/има. Примјер сполне перспективе јесте кориштење мамографије како би се сузбио рак дојке за све старосне групе. Према закону, жене од 55 до 59 година имају права на ово испитивање. Неке општине почињу превенцију са нижим старосним групама. Спроводи се испитивање грлића материце, такође са циљем борбе против рака, за жене између 30 и 60 година. Ове услуге су бесплатне за грађанке.

Извор: Асоцијација финских регионалних и локалних власти

Сајт: www.kunnat.net

3.9. КУЛТУРА И ЊЕНО СИМБОЛИЧНО ПРИСУСТВО У УРБАНОМ ОКРУЖЕЊУ

Присуство жена на културном пољу је дуго била ријеткост. Ширење културних дјела је, до скоро, маргинализовало женско стваралаштво. Градови улажу много труда да се измијени ова сексистичка неравнотежа.

У многим градовима, женски покрети су забиљежили да се у називима улица, мјеста, јавних грађевина, па чак и кипова, жене игноришу. Општинско вијеће може да предузме кораке да промијени ово симболично присуство како би се одало поштовање женама.

Осим тога, неки градови су отворили мјеста, као што су библиотеке, музеји, културни простори, посебно посвећени историји жена и дјелима жена. Отварање ових мјеста која одају поштовање женама и чувају сјећање на њих, често су омогућена кроз донације жена. Примјери дати испод нису само позајмљени од Европе, већ би требало да буду сматрани као постављање камена темељца.

Париз (Француска)

Библиотека Маргарит Диран:

Године 1897, Маргарит Диран, журналисткиња у Фигароу, је одлучила да направи лист који садржи опће информације и који би служио као платформа за жене. Тако су Ла Фронде стварале, уређивале, руководиле и састављале у потпуности жене. У исто вријеме, Маргарит Диран је основала библиотеку како би је користиле њене журналисткиње. Током свог живота, она је прикупљала документе које су писале жене и оне о женама. Касније је предводила друге листове и активно учествовала у политици. Године 1931. је завјештала своју библиотеку, као и своје личне архиве Граду Паризу. Године 1932. библиотека је отворила своја врата у оквиру зграде Скупштине 5. округа. То је истраживачка библиотека специјализована за документацију о женама и феминизму, отворена за ширу јавност

за консултације на лицу мјеста. Пошто је расположиви простор постао недовољан, 1989. године библиотека је пресељена у 79 rue Nationale, поставши дио простора Мелвил медијатеке. Иако више није имала шарм својих пријашњих просторија, библиотека је имала користи од смјештања у велику, стаклену, и према томе више освјетљену, зграду. Изгубила је свој изглед старомодног музеја, али сада нуди истраживачицама/има дупло већи простор и отворена је суботом.

Сајт: http://www.ccf.fr/bnf.fr/rnbcd_visu/bibdetail.html?numnotice=9358

Бон (Њемачка)

The Frauen Museum - Szenarien aus Kunst und Geschichte de Bonn, музеј који ради од добровољних прилога и субвенција града, са површином од 3000 квадратних метара, отворен је 1981. године. Чине га углавном умјетничка дјела, али такође покрива и женску историју и митологију и израђује радове савријемене умјетности.

Сајт: www.frauenmuseum.de

Ханој (Вијетнам)

Музеј жена (Bao tang phu nuvn) представљен је „не само као мјесто гдје се чувају документа и предмети који приказују мијењање улоге жена кроз историју Вијетнама, већ је то и мјесто гдје жене из Вијетнама и друге жене могу да се сретну и размјене идеје о равноправности, развоју и миру“. Музеј представља историју жена кроз четири теме: „Вијетнамске мајке у националној свијести“, „Вијетнамске мајке и рад на изградњи и одбрани земље“, „Удруживање жена Вијетнама и рад на борби за ослобађање жена“, „Одијевање жена вијетнамских етничких група“.

Вашингтон (Сједињене Америчке Државе)

Национални музеј жена у умјетности у Вашингтону:

Музеј је основала Вилхелмина Кол Холадеј 1987. године и израстао је из приватне умјетничке колекције, коју је она саставила заједно са мужем. Фокусиран је на радове умјетница (најстарије дјело потиче из 16. вијека). Истраживачки центар у саставу Музеја садржи информације о преко 16 000 умјетница.

Извор: Ова информација је узета из чланка Кристине Бард, „Музеји жена у иностранству“ издатог у прегледу, „Archives du féminisme“, бр. 3, јануар 2002.

Сајт: <http://bu.univ-angers.fr/ARCHFEM/index.htm> <http://www.nmwa.org>

3.10. Спорт

Статистички подаци из 2003. године показују да се спорт сматра једном од главних активности Европљана у слободно вријеме, али да је то и даље активност којом се првенствено баве мушкарци. 63% дјечака између 15 и 24 године рекли су да се редовно баве или тренирају неки спорт у поређењу са само 37% дјевојчица исте старосне групе. Што се тиче старосне групе од преко 24 године, јаз је и даље велики: 29,5% мушкараца и само 16% жена се редовно баве неким спортом. Млади људи генерално почињу да се баве неким спортом кроз активности које организује град. Градови који обезбјеђују спортску опрему за мушкарце и жене, дозвољавају им да се баве спортом који оне/и изаберу. Пошто дјевојчице нису упознате са спортовима тако рано као и дјечаци, и како је локално финансирање склоно да фаворизује мушки оријентисане спортове, град који жели да постигне равноправност би требало да женама обезбиједи исти приступ спортовима које оне изаберу као и мушкарцима. Град би требало да охрабрује дјевојчице да се баве спортовима, чак и оним који се сматрају мушким, као и да подржава спортове које играју дјечаци и дјевојчице заједно. Град може да обезбиједи, кроз своје инвестиције у спортску опрему, да спортови који се сматрају женским не буду у неповољном положају.

Унија белгијских градова и општина

Скупштина жена локално изабраних представница Уније белгијских градова и општина спровела је анкету међу белгијским општинама о дијелу општинских буџета који се троши на спорт, о анализи података рашчлањених по spolu о запосленима у области спорта организованим од стране општине, података о спортским клубовима, као и врстама спортова који се играју.

Извор: ЦЕМР, Једнакост у европским градовима, Семинар у Бриселу, 11-13

децембар 2003. и семинар у Паризу

Сајт: www.uvcb-vbbsg.be

3.11. Односи међу општинама и питања спола

Општинске размјене, било да су организоване у оквиру државе, на европском нивоу или са другим глобалним регијама, моћна су средства за анализирање ситуација у погледу дискриминације, развијања метода за њихово искоријењивање и ширење најбољих искустава. Ове размјене, које се посебно организују кроз партнерство градова, такође су инструмент за сарадњу.

3.11.1. У свим земљама Европске уније постоје општинске федерације. У многим земљама су формирано "женски одбори" или одбори "сполне равноправности" који могу да имају важну улогу у помагању и женама и мушкарцима у препознавању и подизању свијести о неједнакостима сполова на нивоу града и у размјени метода за њихово елиминисање.

Шпанска федерација општина и покрајина (ФЕМП)

ФЕМП је спровела анкету о томе како се шпанске општине односе према питањима спола. Ова анкета је показала пораст броја именованих изабраних службеница/ка одговорних за овај ресор и развоја локалне политике о равноправности у општинама. Она је такође нагласила потешкоће у примјени ових политика као резултата недовољних издвајања финансијских средстава. Она је, такође, нагласила потребу периодичне евалуације и извјештавања о овим политикама. Анкета је показала и потребу стварања локалне сарадње за увођење сполно осјетљивих политика у све локалне акције. Анкета подвлачи корисност успостављања веза и размјене између три административна нивоа: државна управа одговорна за питања равноправности, агенције аутономних и регионалних заједница одговорних за ово питање и општине.

Извор: ЦЕМР, Равноправност у европским градовима, семинари одржани у Бриселу 11-13 децембар 2003.

Сајт: www.femp.es

Белгијска мрежа жена изабраних представница на локалном нивоу

Ова група се редовно састаје у сједишту Уније белгијских градова и општина. То је форум за размјену информација и најбољих искустава и организује тематска окупљања (нпр. спорт и јаслице). Она је покренула програм „Изазов“, чији је циљ да промовише активности усмјерене на промјену у друштвеним структурама и односима који се налазе у коријену препрека и неједнакости са којима се жене суочавају. Године 2003. године, ова мрежа изабраних жена је одлучила да сазове општинска вијећа како би обезбиједили да су питања сполова заиста узета у обзир у односу на буџетске ставке за сарадњу.

Извор: ЦЕМР, Равноправност у европским градовима, семинар одржан у Бриселу 11-13 децембар 2003.

Сајт: www.uvcb-vbbsg.be

Унија локалних и регионалних управа Летоније

Током периода од јуна до децембра 2003. године, Унија локалних и регионалних управа Летоније, у сарадњи са УН у Летонији, спровела је пројекат „Развој уведених сполно осјетљивих политика и њихова примјена у општинама у Летонији“. Циљеви овог пројекта били су да се подигне свијест о питањима сполне равноправности и повећа капацитет одређених група у односу на принципе и методологије увођења сполно осјетљивих политика: НВО-и, универзитети и јавност уопштено.

Извор: Унија локалних и регионалних управа Летоније

Сајт: www.lps.lv

3.11.2. Као што је показано пројектом ЦЕМР-а, који је припремио овај документ, сарадња између европских градова и општинских удружења унутар ЕУ је кључна стратегија у постизању равноправности сполова.

Парма (Италија)

Године 2003., град Парма је именован за лидера пројекта европске међурегионалне сарадње за Источну Европу названог „Нови перспекти у управљању градовима и женске мреже“. Повезани са овим пројектом били су Истраживачки институт за политичке и социјалне студије Болоње и Политехничка школа у Милану, италијански градови Козенца и Матера, град Орхус (Данска), један грчки град и три пољска града. Циљ овог пројекта је био да се анализирају проблеми и потребе које политичари/ке често пропусте. У вези са својим учешћем, Град Парма намјерава да допринесе својим искуством у погледу успјешног усклађивања приватног живота и професионалне каријере.

Извор: ЦЕМР, Равноправност у европским градовима, семинар одржан у Бриселу 11-13 децембар 2003.

Сајт: www.comune.parma.it

Град Турку (Финска)

Град Турку је успоставио снажне мреже и сарадњу са нордијским партнерским градовима и у балтичком региону по сполним питањима. Одбор за равноправност у граду Турку имао је сарадњу у периоду од преко десет година са нордијским партнерским градовима. Сваке двије године они организују заједнички семинар о релевантним питањима равноправности. Они су (у сарадњи са Нордијским вијећем министара) организовали Нордијски форум 1994. године у Турку. Било је присутно више од 15000 учесница/ка.

Године 2004. обиљежена је десетогодишњица семинара Нордијског форума у Турку. Семинару је присуствовало око 600 учесница/ка из нордијских и балтичких земаља, Пољске, Немачке и Русије.

Извор: Град Турку

Сајт: www.turku.fi

3.11.3. Општине су појачано развиле политике које се фокусирају на међународне односе. ЦЕМР је, кроз свој Одбор изабраних представница локалних и регионалних власти, био један од првих који је промовисао улогу изабраних жена у међународним односима на европском нивоу. Жене такође имају важну улогу у међународним активностима које организује град - на примјер, партнерство градова. Тренутно су ангажоване/и на партнерству градова које се заснива на добровољном раду грађанки/а.

У овом смислу, када год градови учествују у међународним пројектима сарадње, увођење сполно осјетљивих политика мора бити узето у обзир.

Програми дјеловања заједнице на промовисању партнерства градова

Програми дјеловања заједнице на промовисању партнерства градова наводи поштовање сполне равноправности као једног од критеријума подобности при одабиру акција којима ће бити додијељени грантови Европске комисије.

Извор: Сервис партнерских градова Европске заједнице

Сајт: http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/towntwin/index_en.html

ВНГ Интернационал

ВНГ Интернационал, одјељење у оквиру ВНГ (Асоцијација холандских општина) одговорно за управљања пројектима међународне сарадње. “Сполна листа провјере” је издата са циљем двоструке контроле узимања у обзир поштовања сполне равноправности у пројектима међународне сарадње коју спроводе општине.

Извор: ВНГ Интернационал

Сајт: www.vng-international.nl

Прилог 1

Други примјери најбољих пракси: корисни сајтови

1. Једнакост у одлучивању на локалном нивоу

1.1 У оквиру изабране скупћине

- **Покрајина Доња Аустрија (Аустрија)**

Менторство за жене у политици.

Извор: Webring - Mentoring - Projekte

Сајт: www.ceiberweiber.at/mentoring/noe

- **Еспо (Финска)**

Општинско вијеће састављено од 55 % жена

Извор: Општинско вијеће града Еспоа

Сајт: www.espo.fi

- **Аутономна покрајина Кастиља - Ла Манча (Шпанија)**

Покрајински парламент са више жена него мушкараца

Извор: Portal E-Leusis

Сајтови: www.e-leusis.net, www.jccm.es

1.2 У оквиру локалног извршног органа и структура изнад општинског нивоа

- **Рахе (Финска)**

У Општинском већу жене чине 16%, али оне су заступљене са 40% у извршном органу као резултат државног програма квота

Извор: Водич за увођење сполне перспективе у локалне политике

Сајт: www.raahe.fi

- **Француска**

Охрабривање учешћа жена у локалним политикама

Извор: Центар за менторство једнакости француске владе

Сајт: www.observatoire-parite.gouv.fr

1.3. У оквиру локалних одбора и Савјетодавних већа

- **Лијеж (Белгија)**

Стварање Општинског савјетодавног одбора жена

Извор: La Libre новине и Скупштина града Лијежа

Сајтови: www.liege.be, www.lalibre.be

- **Белгија**

Закон од 20. септембра 1998. за промовисање балансираног присуства мушкараца и жена у оквиру савјетодавних вијећа

Извор: Министарство за запошљавање, рад и социјални дијалог

Сајт: www.meta.fgov.be

1.4. У оквиру општинске управе

- **Модена (Италија)**

Минимална заступљеност од 50% жена (или мушкараца) у оквиру Комисије за јавну изградњу

Извор: Водич за увођење сполне перспективе у локалне политике

Сајт: www.comune.modena.it

- **Иј (Белгија)**

Увођење веће флексибилности радног вријемења дозволило је општинским сервисима да управљају својим вријемењем у односу на своје потребе

Извор: Водич за увођење сполне перспективе у локалне политике

Сајт: www.huuy.be

- **Беч (Аустрија)**

Подизање свести о сполу - Интерна основна и напредна обука

Извор: Одељење жена Града Беча

Сајт: www.frauen.wien.at

- **Венеција (Италија)**

Пројекат „Жене и клима“ - Пројекат за промовисање балансираног учешћа жена и мушкараца у процесу доношења одлука који се углавном фокусира на тему климе у оквиру локалне и регионалне територије општине

Извор: Скупштина града Венеције (Одсек за равноправност)

Сајт: www.comune.venezia.it

2. МЕХАНИЗМИ И ИНСТРУМЕНТИ У СЛУЖБИ РАВНОПРАВНОСТИ

2.1. Општинско вијеће осјетљиво за питања спола:

- **Билбао (Шпанија)**
Посебни/е одборници/е за питања спола
Извор: Скупштина града Билбаоа
Сајт: www.bilbao.net
- **Торино (Италија)**
Оснивање Одбора за равноправност
Извор: Скупштина града Торина
Сајт: www.comune.torino.it Линк: Commissione Pari Opportunita
- **Болоња (Италија)**
Одбор за равноправност града Болоње
Извор: Скупштина града Болоње
Сајт: www.comune.bologna.it/iperbole/capopp/piano.htm
- **Лисабон (Португал)**
Стални комитет за једнаке могућности
Извор: Водич за увођење сполне перспективе у локалне политике
Сајт: www.cm-lisboa.pt
- **Сијена (Италија) Одбор за равноправност**
Извор: Скупштина града Сијене
Сајт: www.comune.siena.it

2.2. Општинска управа активирана и едукована у погледу сполне равноправности:

- **Антверпен (Белгија)**
Формирање Одељења „Еманципација“ са три државне службенице са пуним радним вријемом
Извор: Водич за увођење сполне перспективе у локалне политике
Сајт: www.antwerpen.be
- **Бирмингем (Уједињено Краљевство)**
Формирање Одбора за равноправност за проучавање питања равноправности
Извор: Градско вијеће Бирмингема
Сајт: www.birmingham.gov.uk
- **Еш сир Алзет (Луксембург)**
Укључивање сполне перспективе у све аспекте општинске политике
Извор: Скупштина града Еш сир Алзета
Сајт: www.esch.lu
- **Женева (Швајцарска)**
Одељење за промовисање равноправности
Извор: Биро за равноправност града Женеве
Сајт: <http://www.geneve.ch/egalite/>

• Њукасл (Уједињено Краљевство)

Оснивање Вијећа за равноправност са циљем подизања свијести о питањима равноправности и пружања услуга које задовољавају потребе свих жена

Извор: Градско вијеће Њукасла

Сајт: www.newcastle.gov.uk/pr.nsf/a/equalitywomen

• Рен (Француска)

Пројекти за заштиту професионалне једнакости, радних услова, коришћења вријемена, интерне комуникације и равноправности у оквиру општинске управе

Извор: Пројекат: Равноправност у европским градовима - Први састанак у Бриселу

Сајт: www.ville-rennes.fr

• Хановер (Њемачка)

Различити административни радни документи према сполу

Извор: Документ: Увођење сполно осјетљивих политика, примјери најбољих пракси у општинама (Deutscher Städte-tag)

Сајтови: www.hannover.de, www.staedtetag.de

• Санем (Луксембург)

Оснивање посебног одељења за услове у којима жене живе и раде, којим управља плаћено стручно особље

Извор: Скупштина града Санема

Сајт: www.sanem.lu Service a la Condition Féminin

2.3. Статистички подаци рашчлањени по сполу:

- **Модена (Италија)**
Сполна перспектива за Споразум града
Извор: Водич за увођење сполне перспективе у локалне политике
Сајт: www.comune.modena.it
- **Швајцарска**
Швајцарски атлас жена и равноправности
Извор: Швајцарски национални фонд
Сајт: www.snf.ch

2.4. Буџет: инструмент за анализирање и кориговање неједнакости:

- **Линц (Аустрија)**
Сполно буџетирање
Извор: Скупштина града Линца
Сајт: www.linz.at Линк: Frauen
- **Минхен (Њемачка)**
Сполно буџетирање
Извор: Скупштина града Минхена
Сајт: www.muenchen.de

- **Франкфурт (Њемачка)**

Сполно буџетирање

Извор: Скупштина града Франкфурта

Сајт: www.gruene-frankfurt.de

- **Торино (Италија)**

Сполно буџетирање

Извор: Скупштина града Торина

Сајт: www.comune.torino.it

- **Округ Ђенова (Италија)**

Сполно буџетирање

Извор: Округ Ђенова

Сајт: www.provincia.genova.it

2.5. Систем за информисање јавности о политикама увођења сполне равноправности:

- **Барселона (Шпанија)**

Центар информација и ресурса за жене

Извор: Скупштина града Барселоне

Сајт: www.cird.bcn.es

- **Мадрид (Шпанија)**

Вијеће за помоћ женама - постоје заступнице/и за „равноправност” у свим окрузима града

Извор: Скупштина града Мадрида

Сајт: www.munimadrid.es

- **Сарагоса (Шпанија)**

Кућа жена

Извор: Скупштина града Сарагосе

Сајт: www.ayto-zaragoza.es

- **Сантјаго де Компостела (Шпанија)**

Кућа жена

Извор: Скупштина града Сантјаго де Компостела

Сајт: www.santiagodecompostela.org

- **Вервије (Белгија)**

Кућа жена

Извор: Скупштина града Вервијеа

Сајт: www.verviers.be

2.6. Подизање свијести младих о питањима равноправности жена и мушкараца:

- **Хелсинки (Финска)**

Кућа за младе отворена само за девојке

Извор: Скупштина града Хелсинкија

Сајтови: <http://www.hel.fi/english/services/special/youth.html>

- **Дармштат (Њемачка)**

Помоћ младима прилагођена дјевојкама уз кориштење родне перспективе

Извор: Документ: Увођење сполно осјетљивих политика, примјери најбољих пракси у општинама (Deutscher Städtetag)

Сајтови: www.darmstadt.de, www.staedtetag.de

- **Хановер (Њемачка)**

Организовање одмора за младе из сполне перспективе

Извор: Документ: Увођење сполно осјетљивих политика, примјери најбољих пракси у општинама (Deutscher Städtetag)

Сајтови: www.hanover.de, www.staedtetag.de

- **Беч (Аустрија)**

Интернет пројекат за помоћ дјевојкама да се одлуче у вези са својом будућом каријером (Jobs4Girls)

Извор: Одељење жена Града Беча

Сајтови: www.job4girls.at, www.frauen.wien.at

2.7. Стални дијалог са цивилним друштвом:

- **Праг (Чешка Република)**

Локални дијалози

Извор: Документ: „Град по мјери жена”, Канадска федерација општина

Сајт: www.praha-mesto.cz

- **Малта**

Рад Државног сајвета жена Малте на охрабривању учешћа жена у политици

Извор: Државно вијеће жена Малте

Сајт: www.ncwmalta.com

2.8 План за равноправност:

- **Словенија**

Закон о једнаким могућностима за мушкарце и жене

Извор: Словеначка канцеларија за једнаке могућности

Сајт: www.uem-rs.si

- **Беч (Аустрија)**

Планови за промовисање жена Града Беча

Извор: Одјељење жена Града Беча

Сајт: www.wien.gv.at/gbb

- **Регион Кантабрије (Шпанија)**

План за једнаке могућности за жене и мушкарце у региону

Извор: Регион Кантабрије

Сајт: www.fundacionmujeres.es/iniciofm.htm

- **Брно (Чешка Република)**

Координација државног пројекта за праћење питања пола на локалном нивоу

Извор: Милена (Женска канцеларија Града Беча)

Сајт: www.milena.at Projeť Brno

3. УЗИМАЊЕ РАВНОПРАВНОСТИ У ОБЗИР

У СВИМ ОБЛАСТИМА ОПШТИНСКОГ ДЈЕЛОВАЊА

3.1. Кориштење вријеме узето у обзир при организацији општинских активности:

• Барселона (Шпанија)

Канцеларија за кориштење вријеме

Извор: Скупштина града Барселоне

Сајт: www.cird.bcn.es

• Париз (Француска)

Канцеларија за кориштење вријеме

Извор: Скупштина града Париза

Сајт: www.paris.fr Линк Citoyenneté

3.2. Организација, просторно планирање, градски превоз и становање

• Памплона (Шпанија)

Сполна перспектива у планирању превоза на регионалном нивоу

Извор: UN Habitat База података најбољих пракси

Сајт: www.bestpractices.org

• Пулхајм (Немачка)

Увођење сполно осјетљивих политика у област урбаног развоја

Извор: Документ: Увођење сполно осјетљивих политика, примјери најбољих пракси у општинама (Deutscher Stadtag)

Сајтови: www.pulheim.de, www.staedtetag.de

3.3. Образовање и обука

• Офенбах на Мајни (Немачка)

Увођење сполно осјетљивих политика у обуку одраслих

Извор: Документ: Увођење сполно осјетљивих политика, примјери најбољих пракси у општинама (Deutscher Stadtag)

Сајтови: www.offenbach.de, www.staedtetag.de

• Лајпциг (Немачка)

Увођење сполно осјетљивих политика у вијећа за образовање

Извор: Документ: Увођење сполно осјетљивих политика, примјери најбољих пракси у општинама (Deutscher Stadtag).

Сајтови: www.leipzig.de, www.staedtetag.de

• Гулбене (Летонија)

„Улога оца у граду“ пројекат

Извор: Удружење локалних и регионалних власти Летоније

Сајтови: www.gulbene.lv, www.lps.lv

• Јелгава (Летонија)

„Награда за сполну равноправност за предузетнице/ке“

Извор: Удружење локалних и регионалних власти Летоније

Сајтови: www.jelgava.lv, www.lps.lv

3.4. Интеграција мањина:

• Гелзенкирхен (Немачка)

Увођење сполно осјетљивих политика у план града за интеграцију

Извор: Документ: Увођење сполно осјетљивих политика, примјери најбољих пракси у општинама (Deutscher Stadtag)

Сајтови: www.gelsenkirchen.de, www.staedtetag.de

• Глазгов (Шкотска)

Испитивање насиља над женама припадницама етничких мањина

Извор: Градско вијеће Глазгова

Сајт: www.glasgow.gov.uk - Линк Equalities

• Хелсинки (Финска)

Курсеви финског језика, компјутерски курсеви, итд. за имигранткиње

Извор: Град Хелсинки

Сајт: www.hel.fi

• Беч (Аустрија)

Пројекат „Урбано повезивање“ - интеркултурална женска мрежа

Извор: Одјељење жена Града Беча

Сајт: www.urban-connection.at

• Келн (Немачка)

Пројекат за имигранткиње

Извор: Скупштина града Келна

Сајт: <http://www.stadt-koeln.de>

3.5. Стара лица у општинама

• Матозињос (Португал)

Место за грађанство, где се људи различитих старосних група могу сусрести

Извор: Завршни извјештај о истраживању: Спол и локално управљање промјеном у седам земаља Европске уније, Европска заједница ГД за истраживање

Сајт: www.cm-matosinhos.pt

3.6. Запосленост

• Либек (Немачка)

Либек тржиште за жене

Извор: Документ: Увођење сполно осјетљивих политика, примјери најбољих пракси у општинама (Deutscher Stadtag)

Сајтови: www.luebeck.de, www.staedtetag.de

• Бристол (Уједињено Краљевство)

Пројекат Жене и управљање

Извор: Општинско вијеће Бристола

Сајт: www.bristol-city.gov.uk

• **Минхен (Њемачка)**

Задруга служби за кућне послове

Извор: Скупштина града Минхена

Сајт: www.munchen.de

• **Валенсија (Шпанија)**

„Vuelve a Trabajar“ пројекат

Извор: Fundación Universidad Empresa con la Generalitat Valenciana

Сајтови: www.adeit.uv.es/pie/mujeres, www.gva.es

• **Виторија-Гастеиз (Шпанија)**

Ангажовање асистената/киња при локалним властима које се суочавају са посебним проблемима при запошљавању

Извор: EUDDEL (Euskadiko Udalen Ekartea) Удружење баскијских градова

Сајтови: www.eudel.es, www.vitoria-gasteiz.org/

3.7. Безбједност и борба против свих облика насиља

• **Визбаден (Немачка)**

Реорганизација простора испред железничке станице

Извор: Документ: Увођење сполно осјетљивих политика, примјери најбољих пракси у општинама (Deutcher Städtetag)

Сајтови: www.wiesbaden.de, www.staedtetag.de

• **Ковентри (Уједињено Краљевство)**

Услуге помоћи за жене жртве насиља

Извор: Општинско вијеће Ковентрија

Сајт: www.coventry.gov.uk

• **Италија**

Мрежа италијанских градова против насиља

Извор: Скупштина града Торина и италијанско Министарство за равноправност

Сајт: www.pariopportunita.gov.it

3.8. Здравље

• **Торино (Италија)**

Центар за праћење здравља жена

Извор: Скупштина града Торина

Сајт: www.comune.torino.it/politichedigenere/

• **Беч (Аустрија)**

Клинички центар за здравље жена

Извор: UN-Habitat База података најбољих пракси

Сајт: www.bestpractices.org

3.9. Култура и симболично присуство у урбаном окружењу:

• **Болоња (Италија)**

Библиотека женског документационог центра

Извор: Скупштина града Болоње

Сајт: www.comune.bologna.it

• **Рим (Италија)**

Међународна кућа за жене

Извор: Скупштина града Рима

Сајт: www.casainternazionaledelledonne.org

• **Беч (Аустрија)**

У музеју

Извор: Одјељење жена Града Беча

Сајт: www.musieum.at

3.10. Спорт

• **Париз (Француска)**

Особа одговорна за спровођење спортских пројеката за дјевојчице

Извор: Скупштина града Париза

Сајт: www.paris.fr

• **Француска заједница (Белгија)**

Пројекат „Изражавање кроз спорт“

Извор: Министарство, Буџет, Јавни сервис, Млади и спорт француске заједнице

Сајт: www.femmesetsport.cybernet.be

3.11. Односи међу општинама и питања рода

• **Рен (Француска)**

Пројекти који се тичу жена у подршци развоју

Извор: Међународна кућа Рена

Сајт: www.ville-rennes.fr Линк International

• **Европска унија**

URB-AL Network No. 12 (Мрежа Жене и град)

Извор: Покрајински савјет Барселоне

Сајт: www.diba.es/urbal12

• **Лаhti (Финска), Либек (Њемачка), Сундсвал (Шведска)**

Мрежа за примјену сполне перспективе у Локалној агенди 21

Извор: Унија балтичких градова

Сајтови: www.ubc.net, www.lahti.fi www.luebeck.de, www.sundsvall.se

• **Венеција (Италија)**

Помоћ у изградњи Женске куће у Сарајеву (Босна и Херцеговина)

Извор: Одјељење за међународне односе Скупштине града Венеције

Сајт: www.comune.venezia.it/ineuropaenelmondo

Прилог 2

Жене и одлучивање на локалном и државном нивоу у земљама чланицама ЦЕМР-а

Не постоји централна база података ни на свјетском нивоу нити чак на европском која би нам дозволила да утврдимо сполну анализу изабраних представница/ка. Сигурно је да би изазови који су укључени у успостављање такве базе били сложенији од оних са којима се сусрела Интерпарламентарна унија при успостављању базе података о сполном саставу парламената у свијету. Ажурирање базе података је само по себи веома обиман посао. Што се тиче саме Европе, локални избори у различитим земљама се не одржавају у исто вријеме и, што чини прикупљање података још тежим, општински избори чак и у оквиру једне земље се не одржавају нужно исте године за све општине. Осим тога, подаци рашчлањени по сполу нису увијек доступни или су некомплетни, посебно у вези са саставом локалних извршних органа. Међутим, задатак није неизводив. Он је и користан: статистички подаци о сполу су заправо од суштинске важности у откривању сполних неједнакости, као и у поређењу ситуације у једној земљи са ситуацијом у другој. У том погледу, било би разумно да Европска унија затражи да државе чланице, као дио пријаве за Препоруку Вијећа од 2. децембра 1996. поднесу редован упоредни извјештај о положају жена и мушкараца у одлучивању на локалном нивоу.

Као дио пројекта који је суфинансирала Европска комисија између 1996. и 1999., Савјет европских општина и региона је заправо спровео почетну анкету на ову тему. Прекид овог пројекта није дозволио ажурирање ових података. За пројекат који је суфинансирала Комисија 2004. године, ЦЕМР је поново спровео глобално истраживање својих државних секција, покривши свих 25 земаља Европске уније - као и европске земље који нису чланице ЕУ. Паралелно, ЦЕМР је спровео истраживање о броју (жене и мушкарци) изабраних представница/ка на општинском

нивоу у свакој земљи, и за земље Европске уније, број у оквиру Европског парламента. У контексту овог документа, није било могуће објављивање ових статистичких података. Међутим, они су доступни на веб-сајту ЦЕМР-а (www.ццре.org). ЦЕМР ће се потрудити да их редовно ажурира.

Закључци анкете из 1999. године и данас важе. У свим земљама, има мање жена него мушкараца у општинским органима. Двије земље се издвајају у погледу високог броја изабраних жена у вијећима: Шведска (41,6% изабраних чине жене) и Летонија (41,1%). У свим земљама Европске уније, проценат изабраних градоначелница је нижи од процента чланица вијећа. Предњачи Летонија са 32% жена на врху општинских извршних органа, а иза ње је Шведска, гдје заправо има два пута више градоначелница (20%) него чланица вијећа. У Њемачкој, жене представљају само 5% свих градоначелница/ка у поређењу са 23,8% жена у вијећима.

Једна чињеница је заједничка, а то је да је лакше да жена буде изабрана на локалном нивоу него на државном и да мандат на локалном нивоу може да буде одскочна даска за могућу политичку каријеру на државном нивоу. Подаци које је прикупио ЦЕМР повећавају благе нијансе у вези са овим ставом. У скоро половини ЕУ земаља, изабране жене су присутне у већем броју у нижим органима владе (или једном органу) него на локалном нивоу. Тако, на примјер, следеће бројке поткрепљују овај закључак: Њемачка (односно 32,2% и 23,8%), Белија (35% и 29%), Данска (38% и 27%), Грчка (14% и 12%), Финска (38% и 36%), Луксембург (20% и 15%), Холандија (36% и 23,5%), Пољска (20% и 13%), Шпанија (36% и 25,3%), Шведска (45,3% и 41,6%). Ово откриће је поставило питања у вези са узроцима ове ситуације и потребом да се истраживање настави.

Прилог 3

Списак учесница/ка пројектних састанака

Сљедеће особе су директно допринијеле овом пројекту учествујући на радним састанцима:

Брисел, од 11. до 13. ДЕЦЕМБРА 2003.

- Elmirе AF GEIJERSTAM, шефица канцеларије у Бриселу, Шведска асоцијација локалних власти / Федерација шведских окружних већа (Шведска)
- Lina ANDREZ, изабрана приједставница Монтелавар округа, Општина Синтра (Португал)
- Elosia ARES MARTINEZ, „техничар/ка за равноправност“, Град Картахена (Шпанија)
- Dominique ARRESTAT, директорка администрације и финансија, CEMR Генерални секретаријат
- Valia ATHANASSOPOULOU, службеница Одбора за једнаке могућности, KEDKE (Грчка)
- Isabel Catalina BELMONTE UREÑA, чланица Општинског већа Картахене (Шпанија)
- Vicenta BOSCH PALANCA, председница CEMR Одбора изабраних приједставница локалних и регионалних власти, градоначелница Бонрепос и Мирамбел, председница FEMP Одбора жена (Шпанија)
- Sandra CECIARINI, надлежна за политике, CEMR Генерални секретаријат
- Maria Teresa COPPO GAVAZZI, чланица CEMR Одбора изабраних приједставница локалних и регионалних власти, изабрана чланица 3. изборне јединице градске области Милана, председница Регионалне федерације AICCRE Ломбардије, потпредседница Одбора изабраних жена AICCRE (Италија)
- Fausta DESHORMES, почасна директорка Европске комисије Patrizia DINI, секретарка Тосканске федерације AICCRE (Италија)
- Corinne DOLLÉ, рачуноводкиња, CEMR Генерални секретаријат
- Françoise GASPARD, стручњакиња CEMR Европске мреже жена изабраних приједставница локалних и регионалних власти (Француска)
- Panagiota GAZI, потпредседница Сталног комитета, чланица Градског већа Амфиса (Грчка)
- Annie HOARAU, службеница Сервиса за породицу и права жена, град Марсељ (Француска)
- Sabine HOLLAND-LETZ, Referentin für Frauen- und Gleichstellung-sangelegenheiten, Deutscher Städtetag (Њемачка)
- Eeva HONKANUMMI, потпредседница Градског одбора Еспоа, чланица Градског већа, председница Одбора за равноправност (Финска)
- Agnès HUBERT, Одбор за права жена и сполну равноправност Европског парламента
- Simone HUCKERT, Referendarin, Deutscher Städtetag (Њемачка)
- Anna KARAMANOU, председница Одбора за права жена и сполну равноправност Европског парламента
- Richard KITT, шеф LGIB канцеларије у Бриселу (Уједињено Краљевство)
- Elita KRESSE, шефица Секретаријата, координаторка пројекта „Увођење сполно осјетљивих политика и њихова примјена у општинама Летоније“, Унија локалних и регионалних влада
- Летоније (Летонија)
- Monique LEMOINE, општинска одборница Сен Жан де ла Руела (Француска)
- Miren Arantza MADARIAGA ABERASTURI, службеница за сполну равноправност EUDEL-а, градоначелница Гаутегиз-Артеага (Шпанија)
- Karin MANDERSCHIED, председница CNFL, SYVICOL, општинска одборница Есперанжа (Луксембург)
- Sabine MARTORELL, извршна директорка AFCCRE (Француска)
- Antonina MIELGO, чланица FEMP Одбора жена (Шпанија)

- Encarnación OCAÑA PEREZ, општинска одборница Песуела де ла Торес, чланица FEMP Одбора жена (Шпанија)
- Mariana PARASKEVA, главна администраторка, Одељење за једнаке могућности, Генерални директорат за запошљавање и социјална питања Европске комисије
- Anna PODESTÀ, замјеница градоначелника/це за међународне односе, Град Парма (Италија)
- Thérèse RENIER, Федерални секретаријат Уније белгијских градова и општина (Белгија)
- María José ROCA GUTIERREZ, општинска одборница Картахене одговорна за учешће грађанки/а (Шпанија)
- Werner SCHNEIDER, Referent für gender mainstreaming, Stadt Frankfurt am Main - Frauenreferat (Њемачка)
- Kükilli SEIRE, савјетница градоначелника Паиде, представља Удружење естонских градова (Естонија)
- Jeremy SMITH, генерални секретар CEMR-a
- Valérie SOLLE, асистенткиња, Генерални секретаријат CEMR-a
- Zsuzsa SOMOGYI, запослена у општини Кишбер (Мађарска)
- Erzsébet UDVARDI, градоначелница Кишбера (Мађарска)
- Gabriele WENNER, Stadt Frankfurt am Main - Frauenreferat (Њемачка)
- Irene YLENIUS, секретарка за међународне послове, Асоцијација финских локалних и регионалних власти (Финска)
- Mar ZABALA MARDARAS, генерална директорка, EUDEL (Шпанија)

МИРАМБЕЛ И ШПАНИЈА, 29-30. МАРТ 2004.

- Vicenta BOSCH PALANCA, предсједница CEMR Одбора изабраних приједставница локалних и регионалних власти, градоначелница Бонрепос и Мирамбел, предсједница FEMP Одбора жена (Шпанија)
- Sandra CECIARINI, надлежна за политике, CEMR Генерални секретаријат
- Christophe CHAILLOU, директор Кабинета генералног секретара CEMR-a
- Пера FRANCO, стручњакиња за равноправност, Мадрид (Шпанија)
- Françoise GASPARD, стручњакиња европске мреже изабраних приједставница локалних и регионалних власти CEMR-a (Француска)
- Marie-Pierre MARTINET, градска одборница Париза (Француска)
- Elvira MENDEZ, директорка „Salud y Vida“ асоцијације, Барселона (Шпанија)
- Antonina MIELGO, службеница Одбора жена FEMP (Шпанија)
- Werner SCHNEIDER, Referent für gender mainstreaming, Stadt Frankfurt am Main - Frauenreferat (Њемачка)

- Margaret SPOHN, извршна директорка одговорна за мониторинг интеркултуралне сарадње, Град Минхен (Њемачка)
- Cristiana STORELLI, архитекткиња, бивша потпредсједница CEMR-a (Швајцарска)

ПАРИЗ, 7-8. МАЈ 2004.

- Kristina ANDREEVA, стручњакиња за обуку и партнерство градова, Национална асоцијација Општина у Републици Бугарској (Бугарска)
- Valia ATHANASSOPOULOU, службеница KEDKE Одбора за једнаке могућности (Грчка)
- Catherine BEAUNEZ, дизајнерка (Француска)
- Isabel Catalina BELMONTE UREÑA, општинска одборница Картахене (Шпанија)
- Claire BERNARD, техничка савјетница градоначелника Париза о политикама родне равноправности (Француска)
- Vicenta BOSCH PALANCA, предсједница CEMR Одбора изабраних приједставница локалних и регионалних власти, градоначелница Бонрепос и Мирамбел, предсједница FEMP Одбора жена (Шпанија)
- Jocelyne BOUGEARD, замјеница градоначелника Рена, одговорна за жене, равноправност и коришћење вријемења (Француска)
- Thomas CATTERMOLE, службеник за повезивање, CEMR Генерални секретаријат
- Sandra CECIARINI, надлежна за политике, CEMR Генерални секретаријат
- Maria Teresa COPPO GAVAZZI, чланица CEMR Одбора изабраних приједставница локалних и регионалних власти, изабрана чланица 3. изборне јединице градске области Милана, предсједница Регионалне федерације AICCRE Ломбардије, потпредсједница Одбора изабраних жена AICCRE (Италија)
- Patrizia DINI, секретарка Тосканске Федерације AICCRE (Италија)
- Corinne DOLLÉ, рачуноводкиња, CEMR Генерални секретаријат
- Gillian DOUGLAS, менаџерка тима за равноправност и социјалну инклузију, Градско вијеће Бристола (Уједињено Краљевство)
- Véronique DUBARRY, чланица Градског вијећа Париза, одборница 10. округа Париза одговорна за превенцију и безбједност (Француска)
- Isabelle DUSSUTOUR, извршна директорка, POLIS (Белгија)
- Birgitta EVENGARD, Округно вијеће Стокхолма (Шведска)
- Пера FRANCO, стручњакиња за равноправност, Folia Consultores (Шпанија)

- Françoise GASPARD, стручњакиња Европске мреже изабраних приједставница локалних и регионалних власти CEMR-а (Француска)
- Panayota GAZI, потпредседница CEMR Одбора изабраних приједставница локалних и регионалних власти, председница KEDKE Одбора за једнаке могућности (Грчка)
- Marie GODARD, Град Иј (Белгија)
- Dorleta GOIBURU, техничка савјетница, EUDEL (Шпанија)
- Luc GWIAZDZINSKI, директор „Maison du Temps et de la Mobilité“, Град Белфор (Француска)
- Kerstin HARDENSTEDT, Шведска асоцијација локалних власти (Шведска)
- Annie HOARAU, службеница Сервиса за породицу и права жена, град Марсељ (Француска)
- Sabine HOLLAND-LETZ, Referentin, Deutscher Städtetag (Њемачка)
- Eeva HONKANUMMI, потпредседница Градског одбора Еспоо, чланица Градског вијећа, председница Одбора за равноправност (Финска)
- Elita KRESSE, шефица Секретаријата, координаторка пројекта „Увођење сполно осјетљивих политика и њихова примјена у Општинама Летоније“, Унија локалних и регионалних влада Летоније (Летонија)
- André LECLERC, председник Француске националне олимпијске академије (Француска)
- Monique LEMOINE, општинска одборница Сен Жан де ла Руела (Француска)
- Pirkko LETTO, чланица Градског вијећа Ванте, чланица Одбора Асоцијације финских локалних и регионалних власти (Финска)
- Ruth LUCAS, LGIB канцеларија у Бриселу (Уједињено Краљевство)
- Miren Arantza MADARIAGA, градоначелница Артеага/EUDEL (Шпанија)
- Karin MANDERSCHIED, председница CNFL, SYVICOL, општинска одборница Есперанжа (Luxembourg)
- Marie-Pierre MARTINET, чланица Градског вијећа Париза (Француска)
- Sabine MARTORELL, извршна директорка AFCCRE (Француска)
- Gabriella MATEFI, чланица Одбора за равноправност Града Базела (Швајцарска)
- Gabriella MERLO, председница IRENE асоцијације (Иницијатива, Истраживања, Искуства, Нова Европа) (Италија)
- Anne MICHAUD, Град Монреал (Квебек, Канада)
- Antonina MIELGO, директорка Секције за равноправност, техничка секретарка FEMP Одбора за равноправност (Шпанија)
- Sinikka MIKOLA, виша савјетница, Асоцијација финских локалних и регионалних власти (Финска)
- Maria Rosario MONTERO RODRIGUEZ, општинска одборница Картахене одговорна за образовање и жене (Шпанија)
- Maria José ROCA GUTIERREZ, општинска одборница Картахене одговорна за учешће грађанки/а (Шпанија)
- Chariklia SARIKA, замјеницаградоначелника Јероскипуа (Кипар)
- Werner SCHNEIDER, Referent für Prozesse des Gender Mainstreaming, Stadt Frankfurt am Main (Њемачка)
- Külliki SEIRE, савјетница градоначелника Паиде (Естонија)
- Nelly SERVIN, градоначелница Пилар Нембуку, приједставница Националне федерације изабраних приједставница у Латинској Америци (Парагвај)
- Angela SPIZIG, Bürgermeisterin der Stadt Köln (Њемачка)
- Elisabeth STEIER, одговорна за примјену сполног буџетирања у области Западног Готланда (Шведска)
- Cristiana STORELLI, архитекткиња, бивша потпредседница CEMR-а (Швајцарска)
- Lily STORELLI, архитекткиња (Швајцарска)
- Ginka TCHAVDAROVA, извршна директорка, Национална асоцијација Општина у Републици Бугарској (Бугарска)
- Daniela URSCHITZ, Leiterin, Frauen Büro der Stadt Wien (Аустрија)
- Delphine VANDAELE, Град Иј (Белгија)
- Susanna VANONI, шефица секције Канцеларије за једнаке могућности, Сектор за рад, професионалну обуку и едукацију, Округ Варезе (Италија)
- Gabriele WENNER, Leiterin Frauenreferat, Stadt Frankfurt-am-Main (Њемачка)
- Clare WHELAN, изабрана чланица лондонске општине Ламбет, чланица Радне групе изабраних чланица УК, потпредседница Извршног органа за равноправност Асоцијације локалне управе (Уједињено Краљевство)
- Varvara ZACHARAKOULI, замјеницаградоначелника/це Тирнавоса (Грчка)
- Rosetta ZARU, експерткиња задужена за пројекат „Антигона“ Тосканске Федерације AICCRE (Италија)

БАРСЕЛОНА, 14-15. СЕПТЕМБАР 2004.

- Vicenta BOSCH PALANCA, председница CEMR Одбора изабраних приједставница локалних и регионалних власти, градоначелница Бонрепос и Мирамбел, председница FEMP Одбора жена (Шпанија)
- Sandra CECIARINI, надлежна за политике, CEMR Генерални секретаријат
- Christophe CHAILLOU, директор Кабинета генералног секретара CEMR-а

- Françoise GASPARD, стручњакиња CEMR Европске мреже жена изабраних приједставница локалних и регионалних власти (Француска)
- Eeva HONKANUMMI, приједседница Одбора за једнаке могућности, чланица Градског вијећа, потприједседница Градског одбора Еспо (Финска)
- Helen JACKSON, службеница за политике и јавне послове, LGIB канцеларија у Бриселу (Уједињено Краљевство)
- Guilherme JOHNSTON, стажисткиња, CEMR Генерални секретаријат
- Antonina MIELGO, службеница FEMP Одбора жена (Шпанија)
- Werner SCHNEIDER, Referent für gender mainstreaming, Stadt Frankfurt am Main - Frauenreferat (Њемачка)
- Cristiana STORELLI, архитекткиња, бивша потприједседница CEMR-а (Швајцарска)
- Lily STORELLI, архитекткиња (Швајцарска)
- Maria STRATIGAKI, предавачица, Пантеон универзитет, Атина (Грчка)
- Laura TURQUET, консултанткиња за једнаке могућности (Уједињено Краљевство)
- Doris BORG, градоначелница Биркиркаре, извршна чланица Удружења локалних вијећа Малте (Малта)
- Joseph BORG, члан Градског вијећа Мелиехе, потпредседник Удружења локалних вијећа Малте (Малта)
- Vicenta BOSCH PALANCA, Présidente de la Commission des élues locales et régionales du CCRE (Шпанија)
- Jocelyne BOUGEARD, Adjointe au Maire de Rennes déléguée aux fem-mes et l'égalité et au temps de la ville (Француска)
- Yolande BOYER, Sénatrice du Finistère, Maire de Châteaulin (Француска)
- Arta BRAUNA, приједседница Вијећа руралне општине Приекуле (Летонија)
- Melinda BUDA, Conseillère Municipale de Petrosino (Италија)
- Diane BUNYAN, стручњакиња у оквиру Савјета Европе
- Adília CANDEIAS, Maire Adjointe de Palmela (Португал)
- Claudina CARDOSO, Conseillère de Mme Adília CANDEIAS, Maire Adjointe de Palmela (Португал)
- Laura CASTAGNOLI, Responsable des politiques de la femme et de l'emploi de la ville de Gênes (Италија)
- Roberta CAVAGNA, Maire Adjointe de San Giovanni Bianco (Италија)
- Sandra CECIARINI, Chargée de Mission au Secrétariat Général du CCRE
- vana _ERVINKOVA, градоначелница Костелец над Орлице (Чешка Република)
- Christophe CHAILLOU, Directeur de Cabinet du Secrétaire Général du CCRE
- Maria Teresa COPPO GAVAZZI, Elue dans la 3e circonscription de l'aire métropolitaine de Milan, Présidente de la Fédération régionale lombarde de l'AICCRE, Vice-Présidente de la Commission des élues de l'AICCRE (Италија)
- Ann-Kristin COPSON, стручњакиња за род, Норвешка асоцијација локалних и регионалних власти (Норвешка)
- Clara COSTALES SUAREZ, Chef du Bureau des Politiques d'Égalité de Gijón (Шпанија)
- Raffaella D'ALBERTI, Maire Adjointe de Petrosino (Италија)
- Fausta DESHORMES, Directrice Honoraire de la Commission européenne (Белгија)
- Davide DIAMANTINI, Professeur à l'Université Bicocca-Milano (Италија)
- Patrizia DINI, Secrétaire de la Fédération Toscane de l'AICCRE (Италија)
- Corinne DOLLÉ, Comptable, Secrétariat Général du CCRE
- Simone DUCERT, Adjointe au Maire de Charnay lès Mâcon en charge des relations internationales (Француска)
- Michèle DUPUIS, Echevine de Verviers en charge de l'emploi et de l'égalité des chances (Белгија)

БРИСЕЛ, 7-8 ФЕБРУАР 2005: ЗАВРШНА КОНФЕРЕНЦИЈА

- Elmire AF GEIJERSTAM, директорка, шефица канцеларије у Бриселу, Шведска асоцијација локалних власти и регија (Шведска)
- Maria Elisa ALVAREZ SANTOS, Conseillère Municipale de Barakaldo (Шпанија)
- Tiziana ALVISI, Direction centrale des Relations internationales et des Politiques communautaires de la ville de Venise (Италија)
- Laura ARDITO, Membre de la Commission des élues de l'AICCRE (Италија)
- Ana BARCELÓ CHICO, Présidente de la Commission de l'Égalité de la FEMP (Шпанија)
- Frédérique BARELLON, Déléguée Générale de la région Rhône-Alpes auprès de l'Union européenne (Француска)
- F. BELKASMI, помоћница савјетнице за старије жене, Општина Ротердам (Холандија)
- Martine BEURAERT, Adjointe au Maire de Dunkerque (Француска)
- Jean BLATZ, Conseiller Technique au Cabinet du Maire de Lille (Француска)
- Regina BOLOGOVIENE, чланица Одбора за социјална питања, Асоцијација локалних власти у Литванији (Литванија)
- Rossella BONAVITA, Responsable du Service „Cittadinanza e delle Donne“ de la ville de Venise (Италија)

- Isabelle DUSSUTOUR, Directrice de POLIS
- Jutta EBELING, Vize Bürgermeisterin der Stadt Frankfurt (Њемачка)
- Edite ESTRELA, Vice-Présidente de la Commission des droits de la femme et de l'égalité des genres du Parlement européen (Португал)
- Maite ETXANIZ BALENCIAGA, Maire de Zarautz (Шпанија)
- Nicole FEIDT, Maire de Toul (Француска)
- Noémie FELD, Cabinet de M. Christian Dupont, Ministre de la Politique des Grandes Villes de Belgique (Белгија)
- Françoise FELLMANN, Première Adjointe au Maire de Besançon (Француска)
- Paz FERNÁNDEZ FELGUEROSO, Maire de Gijón (Шпанија)
- Rosalía FERNÁNDEZ MENÉNDEZ, Directrice du Département des Affaires sociales et de la Gouvernance de la FEMP (Шпанија)
- Colette FILLION-NICOLLET, Adjointe au Maire de Grenoble en charge de l'économie solidaire (Француска)
- Jana FISCHEROVÁ, Одбор за међународне односе, Унија градова и општина Чешке Републике (Чешка Република)
- Ian FLEETWOOD, члан Окружног вијећа Линколншира (Уједињено Краљевство)
- Antalné FODOR, градоначелница Сигетсентмиклоша (Мађарска)
- Julien GANNARD, Directeur du rôle Projets, Maison du Temps et de la Mobilité de Belfort (Француска)
- Yves GARBARINI, Chef de Projet - service Jeunesse et Animation de Lille (Француска)
- Maria Dolores GARCÍA NIETO, Conseillère Municipale de Carthagène en charge de la politique sociale (Шпанија)
- Françoise GASPARD, Experte du CCRE sur la question de l'égalité des chances
- Panagiota GAZI, чланица Градског вијећа Амфисе, приједседница KEDKE Одбора за равноправност (Грчка)
- Graziella GENTILINI, Fédération régionale de la Marche de l'AICCRE (Италија)
- Ligita GINTERE, приједседница Вијећа руралне општине Јаунпилса (Летонија)
- Mireille GITTON, Maire Adjointe de Clichy déléguée à la culture et aux femmes (Француска)
- Stefanie GÖTHE-OBIEGLO, Gleichstellungsbeauftragte, Mitglied im Frauen- und Gleichstellungsausschuß des Deutschen Städtetages / Vertretung des Bundesland Sachsen-Anhalt (Њемачка)
- Cécile GRAUVOGEL, Assistante, Secrétariat Général du CCRE
- Isabelle GUEGUEN, Chargée de mission „égalité femmes/hommes“ au Conseil Général du Finistère (Француска)
- Françoise GUILLOU, Conseillère Municipale d'Aubigny, représentante
- M. Jean LARDIERE, Maire d'Aubigny (Француска)
- Tuula HAAPIO, административна менаџерка Града Тампере (Финска)
- Kveta HALANOVÁ, градоначелница Јилове код Прага (Чешка Република)
- Katarzyna HALAS, службеница за међународне односе,
- Асоцијација пољских градова (Пољска)
- Tiina HALLING, Градска управа Раквере (Естонија)
- Petra HARTMANN, Coordinatrice des partenaires italiens, Sister Cities Going Gender (Њемачка)
- Ulla HEMBERG, Шведска асоцијација локалних власти и регија (Шведска)
- Baroness Ruth HENIG, Окружно вијеће Ланкашира (Уједињено Краљевство)
- Edeltraud HERRMANN, Frauenreferentin, Frauenreferat, Stadt Filders- tadt (Њемачка)
- Ida HILLER, Frauenbeauftragte, Stadt Nürnberg (Њемачка)
- Annie HOARAU, Directrice de l'Action familiale et des droits des femmes de Marseille (Француска)
- Sabine HOLLAND-LETZ, Referentin, Deutscher Städtetag (Њемачка)
- Eeva HONKANUMMI, чланица Градског вијећа Еспо, приједседница Одбора за равноправност, приједседница Одбора за социјална питања и здравство Асоцијације финских локалних и регионалних власти (Финска)
- Ulrike HUEBER, Österreichischer Städtebund (Аустрија)
- Natalia IZZI, Commission de l'Egalité des Chances de la ville de Rome (Италија)
- Sylvie JEANNIN, Conseillère Municipale de Besançon déléguée aux animations sportives (Француска)
- Jasbir JHAS, службеница за политике и јавне послове, LGIB (Уједињено Краљевство)
- Sue JOHNSON, виша менаџерка за политике и пројекте, Управа ширег подручја Лондона (Уједињено Краљевство)
- Elizabeth JOHNSTON, замјеница извршног директора Европског форума за безбједност у градовима
- Guilherme JOHNSTON, Stagiaire, Secrétariat Général du CCRE
- Dörthe JUNG, Unternehmensberatung, Stadt Frankfurt-am-Main (Њемачка)
- Aziza KAPADIA, службеница за политике, Служба за женски дизајн (Уједињено Краљевство)
- Katerina KARAVOLA, службеница KEDKE канцеларије у Бриселу (Грчка)
- Dimitra KARVOUNI, градоначелница Опоунтиона (Грчка)
- Erika KATONA, координаторка међународних послова, Мађарска асоцијација локалних власти (TÖOSZ) (Мађарска)
- Gerda KASSNER, Gleichstellungsbeauftragte, Stadt Essen (Њемачка)

- Michaela KAUER, Stadt Wien (Аустрија)
- Elita KRESSE, секретарка, Асоцијација локалних и регионалних влада Летоније (Летонија)
- Leena KUHA, чланица Градског вијећа Оулу, замјеница члана Одбора Асоцијације финских локалних и регионалних власти (Финска)
- Maro KYRIATIDOU, општинска одборница (Кипар)
- Valérie LE GALLOUEDEC, Stagiaire au Conseil Général du Finistère (Француска)
- Pirkko LETTO, чланица Градског вијећа Ванте, чланица Одбора Асоцијације финских локалних и регионалних власти (Финска)
- Ann LOBIJN, координаторка тима Благостање, Асоцијација фламандских градова и општина (Белгија)
- Lena LUDVIGSSON OLAFSEN, прва потпријеседница, Шведска асоцијација локалних власти и региона (Шведска)
- Miren Arantza MADARIAGA ABERASTURI, Maire de Gautegiz Artea (Шпанија)
- Karin MANDERSCHIED, Présidente du Conseil National des Femmes du Luxembourg (Луксембург)
- Marie-Pierre MARTINET, Conseillère de Paris (Француска)
- Victoria MARTÍNEZ OCÓN, Membre de la Commission de l'Égalité de la FEMP (Шпанија)
- Sabine MARTORELL, Chargée de Mission de l'AFCCRE (Француска)
- Maguy MARUEJOULS, Représente Mme Conchita LACUEY, Députée- Maire de Floirac (Француска)
- Fosca MAURI TASCIOTTI, AICCRE (Италија)
- Sebihan MEHMED, градоначелница Крумовграда (Бугарска)
- Gabriella MERLO, AICCRE (Италија)
- Adua MESSERINI, Coordinatrice de la Commission des Elues, Fédération Toscane de l'AICCRE (Италија)
- Antonina MIELGO, Directrice en charge de l'égalité de la FEMP (Шпанија)
- Sinikka MIKOLA, виша савјетница одговорна за питања равноправности, Асоцијација финских локалних и регионалних власти (Финска)
- Dobrinka MONEVA, градоначелница Разграда (Бугарска)
- Ewa MROZ, директорка Куће пољско-њемачке сарадње (Пољска)
- Patrizia NAPOLI, AICCRE (Италија)
- Encarnación OCAÑA PÉREZ, Membre de la Commission de l'Égalité de la FEMP (Шпанија)
- Siiri OVIIR, чланица Европског парламента (Естонија)
- Ramute OZALINSKIENE, чланица Одбора за социјална питања, Асоцијација локалних власти у Литванији (Литванија)
- Angeles PALACIOS SANCHEZ, Conseillère Municipale de Carthagène en charge du budget, du patrimoine et de l'emploi (Шпанија)
- Eleni PANAGI, градоначелница Chalki (Грчка)
- Jacqueline PANIER, Adjointe au Maire de Besançon en charge des relations publiques et des relations extérieures (Француска)
- Myriam PAREA, Gérante et Sténotypiste de Conférences (Француска)
- Marie PAUKEJOVÁ, чланица Градског вијећа Чешке Будејовице (Чешка република)
- Luisella PAVAN-WOOLFE, Directrice des affaires horizontales et inter- nationales, Direction Générale de l'emploi, des affaires sociales et de l'égalité des chances, Commission européenne
- Brigitte PÉRILLIÉ, Maire de Vif (Француска)
- Marjaana PERTTULA, чланица Градског вијећа града Пори, чланица Одбора Асоцијације финских локалних и регионалних власти (Финска)
- Sylvie PETITJEAN, Directrice Générale Adjointe du Conseil Régional de Poitou-Charentes (Француска)
- Anna PODESTÀ, Maire Adjointe de Parme déléguée aux relations internationales (Италија)
- Danièle POISSENOT, Conseillère Municipale de Besançon (Француска)
- Angelika POTH-MÖGELE, Directrice politique, Secrétariat Général du CCRE
- Gabriella PSOMA, чланица Градског вијећа Никозије (Кипар)
- Cilda PURGALE, пријеседница Вијећа руралне општине Триката (Летонија)
- Anne-Ly REIMAA, виша извршна директорка за спољне односе и питања везана за ЕУ, Градска управа Лихви (Естонија)
- Jacques REY, Conseiller Municipal de La Bastidonne, Membre du Comité Directeur de l'AFCCRE (Француска)
- Pirjo RINNE, чланица Извршног одбора Турку (Финска)
- Cathernie ROBERTSON, службеница на развоју политика, Служба за женски дизајн (Уједињено Краљевство)
- Maria Jose ROCA GUTIERREZ, Conseillère Municipale de Carthagène en charge de la participation des citoyens (Шпанија)
- Monika ROMENSKA, Замјеница извршног директора, Национална асоцијација општина у Републици Бугарској (Бугарска)
- Susanna RORATO, Chef du Service de l'Égalité des Chances de la ville de Turin (Италија)
- Maria RÖSSLHÜMER, Geschäftsführung, Verein Autonome Österreichische Frauenhäuser (Аустрија)
- Magali RUELE, Stagiaire, Secrétariat Général du CCRE
- Mirosława RUTHOLOSKA-KRUPKA, потпријеседница Градског вијећа града Пила (Пољска)
- Geneviève SAINT-HUBERT, Présidente de la Fédération Française des Maisons de l'Europe (Француска)
- Karmelo SÁINZ DE LA MAZA ARROLA, Maire de Leioa, Président de l'Association des Municipalités Basques (EUDEL) (Шпанија)

- Emilia SAIZ, Chargée de Mission, Cités et Gouvernements Locaux Unis
- Õilme SALUMÄE, чланица Градског вијећа Куресаре (Естонија)
- Isabelle SANTOS, Assistante parlementaire de Mme Edite ESTRELA (Португал)
- Pekka SAURI, замјеница градоначелника Хелсинкија, чланица Одбора Асоцијације финских локалних и регионалних власти (Финска)
- Rosalia SCHIRO, AICCRE (Италија)
- Werner SCHNEIDER, Referent für Gender Mainstreaming, Stadt Frankfurt-am-Main (Њемачка)
- Birgit SEELBINDER, Oberbürgermeisterin der Stadt Marktredwitz (Њемачка)
- Külliki SEIRE, савјетница градоначелника Паиде, представља Асоцијацију естонских градова (Естонија)
- Serge SETTERAHMANE, Maire Adjoint de Clichy délégué aux relations internationales (Француска)
- Jeremy SMITH, Secrétaire Général du CCRE
- Valérie SOLLE, Assistante, Secrétariat Général du CCRE
- Angela SPIZIG, Vize Bürgermeisterin der Stadt Köln (Њемачка)
- Jake STAFFORD, виша координаторка за политике, Европска канцеларија у Лондону (Уједињено Краљевство)
- Anne STAUFFER, представља Hiltrud BREYER, чланица Европског парламента (Њемачка)
- Ivana STRÁSKÁ, градоначелница Милевског (Чешка Република)
- Catharina TARRAS-WAHLBERG, замјеница градоначелника/це Стокхолма (Шведска)
- Ginka TCHAVDAROVA, извршна директорка, Национална асоцијација општина у Републици Бугарској (Бугарска)
- Gisèle TESSON, Présidente du jumelage d'Aubigny (Француска)
- Sofia THOMAREI, чланица Градског вијећа Керацини (Грчка)
- Marta TORRADO DE CASTRO, Vice-Présidente de la Commission de l'Égalité de la FEMP (Шпанија)
- Stavros TOTSIS, преводацац (Грчка)
- Laura TURQUET, консултанткиња (Уједињено Краљевство)
- Erzsébet UDVARDI, градоначелница Кишберија (Мађарска)
- Anna ULVESON, менаџерка пројекта, Шведска асоцијација локалних власти и региона (Шведска)
- Marianne VAN DEN ANKER, Здравствена и безбедоносна еманципација старих жена, Општина Ротердам (Холандија)
- Tamara VAN DE WIJDEVEN, Здравствене услуге, Општина Ротердам (Холандија)
- Susanna VANONI, AICCRE (Италија)
- Audrone VAREIKYTE, савјетница за социјална питања, Асоцијација локалних власти у Литванији (Литванија)
- Sylvie VAUGELADE, Vice-Présidente du Conseil Régional du Limousin déléguée à la démocratie participative, à la citoyenneté et aux droits des femmes (Француска)
- Petra WAHLSTRÖM, службеница за информисање, Шведска асоцијација локалних власти и региона (Шведска)
- Beate WEBER, Oberbürgermeisterin der Stadt Heidelberg (Њемачка)
- Simona WOLESA, Büroleiterin Brüssel, Österreichischer Städtebund (Аустрија)
- Audrey YOUNG, шефица Diversity Performance, Управа ширег подручја Лондона (Уједињено Краљевство)
- Jan YOUNGS, службеница за равноправност, Тим за равноправност и социјалну инклузију, Градско вијеће Бристола (Уједињено Краљевство)
- Rosaria ZARU, Responsable du projet toscan „les villes de l'égalité“, ARTEMIS-AICCRE (Италија)
- Petra ZIEGLER, Projektmitarbeiterin, Verein Autonome Österreichische Frauenhäuser (Аустрија)

Садржај

1. Обавезати се и радити на повећаном учешћу жена у локалном политичком животу	58
2. Промовисати и примијенити механизме одлучивања и стратегије усмјерене на укључивање потреба жена у процес одлучивања	59
Увођење сполне перспективе у политике	59
Општинска управа	60
Запосленост	60
Консултација	60
Сполно буџетирање	60
Формирање надзорног органа за равноправност (или посматрачког/опсерваторије)	60
3. Узети у обзир потребе жена при примјени различитих политика за које је град одговоран	61
1. Планирање	61
а) Установе	61
б) Превоз	61
в) Становање	61
г) Изглед улица	61
2. Пружање услуга	61
а) Брига о дјечи	61
б) Превоз	61
в) Радно вријеме канцеларија и пословних објеката	62
г) Становање	62
д) Доступне услуге за старатељке	62
ђ) Култура и спорт	62
е) Комуникација и информације	62
ж) Безбједност жена	62
з) Разноликост	63

Методологија за равноправни град

Град који жели да развија равноправност жена и мушкараца и на тај начин поштује један од радних принципа демократије требало би да узме у обзир три подручја дјеловања:

- Учешће жена у политичком животу
- Стратегије и алате за промовисање равноправности жена и мушкараца
- Посебне политике (у складу са надлежностима општине) које узимају у обзир потребе жена и које имају за циљ побољшање њиховог свакодневног живота.

Такође је важно да се узму у обзир различите потребе жена и мушкараца, тако да инвалидитет, раса, етничко поријекло, вјера, сексуална оријентација, друштвена класа, године, брачни статус, породичне одговорности и радни статус буду размотрени.

1. ОБАВЕЗАТИ СЕ И РАДИТИ НА ПОВЕЋАНОМ

УЧЕШЋУ ЖЕНА У ЛОКАЛНОМ ПОЛИТИЧКОМ ЖИВОТУ

Како?

- Објавом градоначелника/це и локалног вијећа снажног политичког и јавног обавезивања на равноправност сполова.
- Лобирањем да државне владе и политичке партије утврде квоте како би обезбиједиле да су жене у потпуности и праведно заступљене на изборним листама, као кандидаткиње, итд.
- Именовањем изабраног/е званичника/це високог статуса одговорног/е за питања равноправности жена и мушкараца.
- Оснивањем Одбора за равноправност одговорног за законодавство и примјену политика равноправности. Овај одбор би требало да буде састављен од жена и мушкараца и покрене расправу и размјену ставова између жена и мушкараца.
- Истицањем значаја равноправности жена и мушкараца преко нових и постојећих чланица/ова вијећа и пружањем сесија обука које су обавезне.
- Обезбјеђивањем баланса жена и мушкараца приликом именовања градоначелника/ца, замјеника/ца градоначелника/це, чланова/ица одбора, предсједништва одбора и представника/ца у савјетодавним општинским одборима.
- Именовањем жена у ресоре високог статуса задужене за питања која су често резервисана за мушкарце, као што су финансије, урбанистичко планирање, превоз итд. (а не само социјална питања, култура итд.)
- Позивањем чланова/ица да обезбиједје да се обавезивања политичких партија поштују на локалном нивоу (на примјер квоте).
- Размјеном најбољих пракси и искустава са другим градовима који су примијенили политике за промовисање равноправности, и учествовањем у форумима и мрежама које олакшавају размјену информација и контаката на државном, европском и међународном нивоу.
- Подизањем свијести (кроз комуникацију, у школама) о значају равноправне демократије за жене и мушкарце.
- Охрабривањем младих жена да учествују у политици кроз стварање локалних вијећа састављених од младих људи што се може промовисати, на примјер, кроз школе, и што може бити плодно тло за будуће политичарке.
- Организовањем кампања за промовисање учешћа жена у локалним политикама и њихово охрабривање да се учлане у политичке партије (истицањем да ће на тај начин интереси жена бити више узети у обзир при прављењу политика).
- Охрабривањем жена, укључујући жене са инвалидитетом, црнкиње или припаднице етничких мањина, лезбејке, старије жене, младе жене и оне које имају одговорности за старање да се кандидују на изборима, тако да изабране/и чланице/ови представљају град као цјелину.
- Охрабривањем политичких партија да жене прикажу у позитивном свјетлу и без стереотипа у свим медијима, тако да жене имају узор за праћење.
- Олакшавањем учешћа жена у политичким и јавним састанцима кроз препознавање њихових обавеза као старатељки, на примјер:
 - Обраћањем пажње на вријеме одржавања састанака и избегавањем непотребног продужавања трајања састанака
 - Обезбјеђивањем установа за бригу о дјецу или помагањем да се покрију трошкови обезбјеђивања старатељки/а.
- Охрабривањем и подржавањем потенцијалних кандидаткиња и новоизабраних жена да узму менторство и пружањем обука, на примјер:
 - за држање јавних говора

Добра влада, Амброгио Лорензети, Сијена (Италија), Палаzzo Публицо (1338).

- за доношење и представљање закључака на састанцима
- о политичким системима и његовим процесима
- за развијање својих капацитета и могућности да обављају политичку функцију.

- Праћењем броја жена које се кандидују и бивају избране и успјеха сваке политике и иницијативе за постизање пропорционалне заступљености.

2. ПРОМОВИСАТИ И ПРИМИЈЕНИТИ МЕХАНИЗМЕ ОДЛУЧИВАЊА И СТРАТЕГИЈЕ УСМЈЕРЕНЕ НА УКЉУЧИВАЊЕ ПОТРЕБА ЖЕНА У ПРОЦЕС ОДЛУЧИВАЊА

Град може развити већу равноправност жена и мушкараца успостављањем механизма и планирањем одговарајућих стратегија. Ево неколико препорука.

Увођење сполне перспективе у политике

Град би требало да примијени стратегију увођења сполне перспективе у политике чији циљ је да обезбиди равноправност жена и мушкараца и у оквиру локалне власти и у пружању услуга људима у граду. Елементи стратегије увођења сполне перспективе у политике би требало да буду:

- а) особе које доносе одлуку у граду стално узимају у разматрање равноправност жена и мушкараца, поштујући правила поменута у Поглављу 1: посебно именовањем жена у ресоре високог статуса задужене за равноправност жена и мушкараца и у одборе за равноправност (одговорне за политике равноправности)
- б) градови би требало да узму у обзир, у свим областима политике, посебне потребе различитих жена, на примјер црнкиња и припадница етничких мањина, мигранткиња, лезбејки, жена са инвалидитетом, старијих и млађих жена, жена које су припаднице одређене вјерске групе и жена које имају одговорности старатељки
- в) развијање и примјена политике како би се постигла равноправност жена и мушкараца
- г) постојање одјељења за равноправност за подршку процеса увођења сполне перспективе у политике
- д) постојање периодичне обуке за изабране чланице и запослене која омогућава да се увођење сполне перспективе у политике ефектно спроведе.

Општинска управа

Интерни систем града може подржати сполну равноправност кроз:

а) развијање акционог плана за спровођење равноправности жена и мушкараца који дефинише:

- политике, алате и методе примјене плана за постизање сполне равноправности
- детаљан распоред активности и планираних догађаја
- метод евалуације.

б) процјену утицаја пола на стратегије, политике и значајне пројекте

в) особе које доносе одлуке у граду и Одјељење за равноправност у оквиру управе прате процес у односу на циљеве постављене у акционом плану

г) преглед и ревидирање стратегија, политика и планираних акција како би се утврдили даљи планови за постизање сполне равноправности.

Запосленост

Град није само мјесто гдје се доносе одлуке које утичу на животе жена; то је и мјесто рада и организације рада жена. Од виталне важности је да град, као послодавац, гарантује равноправност жена и мушкараца обезбијеђивањем:

- равноправности жена и мушкараца у броју запослених у сваком одјељењу и на сваком степену
- једнаких плата за жене и мушкарце на једнаким пословима
- равноправности жена и мушкараца у добијању професионалне обуке и позиција одговорности које су више по хијерархији.

Да би се ово постигло, град може да примени следеће политике

- одређивање стратегија и алата за сполну равноправност при запошљавању у акционом плану града за равноправност.
- примјена система за евалуацију и обуку која се базира на прецизним циљевима који помажу женама да напредују на њиховим каријери.

Консултација

- Како би се сазнале различите потребе различитих жена и до ког нивоа их град задовољава морају се спровести консултације.
- У сарадњи са различитим женама морају се употребити различите методе консултације и комуникације, узимајући у обзир свакодневне животе жена и потребе, на примјер, жена са посебним инвалидитетима или различитим нивоима вјештина усменог или писменог изражавања на главном језику земље.
- Резултати процеса консултације морају бити саопштени особама које су учествовале у њој и бити узети у обзир приликом развијања акционих планова за равноправност.

Сполно буџетирање

Узимање у обзир потреба жена у припреми буџета локалне власти је витално у примјени политика равноправности. Ово средство је дефинисано као "сполно буџетирање" (буџет који узима у обзир питања сполова). Основни захтјеви сполног буџетирања су:

- Балансирано присуство жена у одбору за градски буџет, одговорном за припрему буџета, тако да жене могу да осигурају да се њихов глас чује.
- Успостављање процедуре консултације како би се са женама разговарало о њиховим потребама.
- Анализирање и планирање нивоа трошкова по сполу при одређивању буџета.
- Успостављање и примјена система праћења, контроле и евалуације сполног буџетирања.
- Објављивање буџетских расхода по сполу.

Формирање надзорног органа за равноправност (или посматрачког/обсерваторије)

Формирање надзорног органа за равноправност у граду је важно средство за праћење и евалуацију политика равноправности. Надзорни орган би требало:

- да има тачне и анализирани сполно базиране податке и резултате (рашчлањене на жене и мушкарце)
- да буде у могућности да прецизно процјени утицај и ефикасност политика о женама и мушкарцима, и у оквиру власти и у граду.
- да пружи своје податке и евалуацију особама које доносе одлуке у граду како би поступили у складу са њима.

3. УЗЕТИ У ОБЗИР ПОТРЕБЕ ЖЕНА ПРИ ПРИМЈЕНИ

РАЗЛИЧИТИХ ПОЛИТИКА ЗА КОЈЕ ЈЕ ГРАД ОДГОВОРАН

1. Планирање

Планирање града представља слику града коју доживљавају његови/е грађани/ке и посетиоци/тељке. Жене и њихове потребе морају бити узете у обзир у просторном планирању, осмишљавању, инфраструктури и архитектури града.

а) Установе

Особе које доносе одлуке у граду морају да узму у обзир потпуно сагледавање ситуације при планирању града како би обезбиједиле одговарајуће и приступачне:

- јавне услуге (поште, школе, вртиће, болнице, социјалне услуге)
- културне и спортске центре (биоскопе, позоришта, дворане, библиотеке)
- објекте за рекреацију (паркове, клубове за ваншколске активности, центре за младе) и
- личне услуге (банке, продавнице).

б) Превоз

Град би требало да буде осмишљен тако да:

- женама и дјецом омогући лако кретање по граду уз кориштење различитих облика превоза, укључујући ходање, вожњу бициклом и интегрисани систем јавног превоза
- смањи опасност од возила за жене и њихову дјецу.

в) Становање

Требало би да буде планиран разнолик опсег доступних, стамбених јединица високог квалитета, као и да буде обезбијеђено мноштво облика својине/заузимања простора. То би требало да укључи обезбјеђивање стамбених јединица различите величине за домаћинства различите величине.

Стамбена насеља би требало да буду повезана са локалним услугама и да имају приступ центру града и установама.

г) Изглед улица

Начин на који су улице осмишљене и како се о њима води рачуна може имати важан утицај на животе жена, на примјер:

- Добро освјетљење улица и јавних мјеста може да помогне да се жене осјећају и да буду безбједније.
- Тротоари не би требало да имају препреке и требало би да буду довољно широки за гурање дјечјих колица, инвалидских колица итд.
- Дobar систем чишћења и одржавања улица (смеће, графити, итд) је неопходан како улице не би изгледале запуштене и угрожавајуће.

Улога жена у друштву мора се више препознавати у давању назива путева/кипова/споменика.

2. Пружање услуга

Град може да помогне женама да избалансирају своје приватне и породичне животе са својим професионалним животом кроз планирање услуга које олакшавају њихове свакодневне послове.

а) Брига о дјецом

- Обезбиједити установе за бригу о дјецом и јаслице
- Обезбиједити да су ове установе отворене што је дуже могуће током дана и да узимају у обзир радно вријеме жена
- Обезбиједити да су ове услуге доступне свим женама, породицама са једним или два родитеља, женама са нижим примањима, и радницама/има са пуним и непуним радним вријемомом.
- Политике морају бити довољно флексибилне тако да жене могу да раде на начин који ће задовољити потребе њихових послодаваца, као и да наставе каријеру.

б) Превоз

Град мора да обезбиједи да јавни превоз задовољава посебне потребе жена и да:

- буде доступан, ефикасан, учестао, брз, чист и безбједан
- буде приступачан женама које путују са дјецом и обављају куповину, и женама које се отежано крећу
- буде обезбјеђен до установа које најчешће користе жене, као што су школе, вртићи, продавнице, банке, болнице, социјалне услуге града, информационе службе, итд
- омогућава женама, посебно женама са инвалидитетом или усамљеним женама, да учествују у градским активностима (нпр. културним или политичким активностима).

в) Радно вријеме канцеларија и трговина

- Општинске канцеларије отворене суботом ујутру, у вријеме ручка, или омогућити обављања послова као што је добијање извода из матичне књиге рођених, потврде о пребивалишту, гласачког листића, уписа у изборне листе путем поште или интернета.
- Подстицање каснијег отварања канцеларија, сервиса и продавница како би се помогло женама да обаве свакодневне послове везане за домаћинство послје посла.

г) Становање

Обезбиједити да жене са инвалидитетом имају користи од праведног издвајања за одговарајуће социјално становање.

д) Доступне услуге за старатељке

Жене често воде рачуна о угроженим члановима/ицама нашег друштва као што су старе особе и особе са инвалидитетом итд. Град може да побољша свакодневне животе ових жена чинећи услуге доступним код куће или отварањем прихватних центара прилагођених њиховим потребама.

ђ) Култура и спорт

Град може да спроведе културну политику која препознаје приоритете жена и узима у обзир њихове могућности:

- Промовисањем сликања, вајарства, позоришта, радионица фотографије, итд. као мјеста намијењених у исто вријеме учењу и релаксацији
- Подржавањем умјетница кроз промовисање њиховог рада (слике, скулптуре, књиге, пјесме, представе итд.).

Град може да узме у обзир спол као дио своје спортске политике:

- узимањем у обзир различитих приоритета жена и мушкараца у припреми буџета за спорт и његовој потрошњи
- промовисањем мјешовитог учешћа и превазилажењем стереотипа кроз развијање мјешовитих спортова (нпр. фудбал)
- подстицањем да оба пола учествују у историјски сполно стереотипним спортовима.

е) Комуникација и информације

Женама градови могу пружити информације специфичне за њих:

- отварањем информационих пултова о општинским и другим услугама које су доступне женама
- спровођењем кампања за подизање свијести о равноправности жена и мушкараца (као што је назначено у поглављу 1) како би се охрабрило учешће жена у грађанском животу или кроз кампање усмјерене на скретање пажње јавности на посебна питања
- кориштењем позитивних и/или нестереотипних представа о женама у промотивним материјалима
- отварањем прихватних центара за жене које имају проблеме кроз обезбјеђивање психолошке подршке и праћење
- обезбјеђивањем канцеларије за примање имигранткиња или жена етничких мањина, за пружање информација и подршке
- оснивањем канцеларије за здравље жена, за сексуалну едукацију, борбу против сиде, итд.

ж) Безбједност жена

Град може да осигура безбједност жена у њиховим свакодневним животима изван града и у њему:

- спречавањем криминала кроз обезбјеђивање да јавна мјеста која људи користе имају јасно видљиве линије и да су таква мјеста која се користе ноћу добро освјетљена (нпр. аутобуска стајалишта, паркинзи, станице метроа)
- рјешавањем питања безбједности у погледу “последњег километра до куће”
- кориштењем мјера надзора на несигурним мјестима

Породично насиље је озбиљан проблем за жене. Градови могу да помогну да се безбједност жена у њиховим домовима осигура кроз:

- пружање информација на мјестима где се жене крећу и спровођењем кампања за подизање свијести
- пружање структура подршке за жене које преживљавају породично насиље
- успостављање прихватних центара за жене које су жртве породичног насиља и њихову дјецу
- обезбјеђивање ефикасних и односа упућивања са и између установа за подршку као што су полицијске, здравствене и службе које се баве смјештајем.

з) Разноликост

Услуге града, као цјелине, морају бити усмјерене на све групе жена.

На примјер, када су у питању избјеглице и мигранткиње, град мора да им помогне да се настане и имају пуну улогу у животу њихове нове земље и града кроз иницијативе као што су:

- Организовање курсева писмености, језика и културе.
- Покретање акција усмјерених ка успостављању ближег дијалога са различитим групама становништва.
- Организовање обука да се олакша њихово укључивање или бављење њиховом професионалним дјелатношћу у земљи домаћину. (нпр. ИТ).

На сличан начин би требало изаћи у сусрет потребама других посебних група жена кроз одговарајуће оквире акција.

Општинско вијеће града Еспо (Финска): примјер балансиране скупштине.

Савјет европских општина и регија (ЦЕМР) је најшира асоцијација локалних и регионалних влада у Европи.

Његове чланице су националне асоцијације локалних и регионалних влада из преко тридесет европских земаља.

Главни циљ ЦЕМР-а је промовисање снажне, уједињене Европе утемељене на локалној и регионалној самоуправи и демократији; Европе у којој се одлуке доносе што је могуће ближе њеним грађанкама/има, у складу са начелом представничке демократије

Рад ЦЕМР-а покрива широк опсег тема, укључујући јавне услуге, превоз, регионалну политику, окружење, једнаке могућности...

ЦЕМР је такође активан и на међународној сцени. То је европска секција свјетске организације градова и општина, Уједињени градови и локалне владе (УЦЛГ).

Партнер ЦЕМР

„Venetian Afternoon“ (Поподне у Венецији) слика Томаса Мекнајта
ауторско право 2005 Томас МцКнигхт
Сва права задржана www.thoma-smcknight.com

Сва права задржана - 2005

Искључива одговорност ауторки/а. Комисија није одговорна за било какву употребу информација које су овде садржане

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

305-055.1/.2:352(4)

VIJEĆE evropskih opština i regija

Grad za ravnopravnost : metodologija i dobre
prakse jednakih mogućnosti za žene i muškarce /
Priručnik je sastavilo Vijeće evropskih opština i
regija ; [prevoditeljica Elma Bačević]. - Mostar :
Agencija lokalne demokratije, 2012. - 63 str. :
ilustr. ; 30 cm

Tekst ćir. na srp. jeziku. - Prijevod djela: The
town for equality

ISBN 978-9958-574-00-9

I. Council of European Municipalities and Regions
vidi Vijeće evropskih opština i regija
COBISS.BH-ID 19361030

©Council of European Municipalities and Regions (CEMR)

